

SPIS TREŚCI

Wstęp

1. Ogólne założenia innowacyjnego programu nauczania z uwzględnieniem aspektu psychologiczno - pedagogicznego
2. Koncepcje nauczania sprzyjające nabywaniu przez uczniów nowych wiadomości, umiejętności i postaw
 - a) Koncepcja wykorzystania teorii inteligencji wielorakich Howarda Gardnera
 - b) Koncepcja wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnej (TIK)
 - c) Koncepcja zajęć wprowadzających elementy komunikacji w języku obcym we wszystkich obszarach nauczania zintegrowanego
 - d) Koncepcja nauczania wielozmysłowego
3. Cele i zadania kształcenia ogólnego w szkole podstawowej i sposoby ich osiągania.
4. Treści nauczania – wymagania szczegółowe
 - a) Treści nauczania w klasie pierwszej
 - b) Treści nauczania w klasie drugiej
 - c) Treści nauczania w klasie trzeciej i przewidywane osiągnięcia uczniów po klasie trzeciej
5. Sposoby realizacji podstawy programowej
6. Procedury osiągania celów kształcenia i wychowania.
 - a) indywidualizacja pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów (praca z uczniem ze SPE)
7. Sprawdzanie osiągnięć uczniów
 - a) koncepcja nauczania wspierającego tzw. ocenianie kształtujące
8. Bibliografia

Wstęp

Szkoła ma wiodącą rolę w życiu człowieka. Na jej oddziaływanie szczególnie wrażliwe jest dziecko. Jej zadaniem jest odpowiednie zorganizowanie procesu wychowawczo-dydaktycznego od momentu, kiedy dziecko przekroczy próg szkoły. Właśnie ona ma misję, pomóc rodzicom wychować je na krytycznego ale i dobrego, mądrego człowieka.

Innowacyjny Program Edukacyjny, który prezentujemy Państwu ma na celu skuteczne wypełnienie wszystkich zadań szkoły wobec uczniów. Jest przeznaczony do pracy z dziećmi na I etapie edukacyjnym. Wykorzystując rozmaite środki dydaktyczne, pozwala nauczycielowi na umiejętne odkrywanie i eksponowanie różnorodnej aktywności własnej dzieci, ukazuje sposoby dochodzenia do wiedzy. Nauczyciel opierając się na tym programie, może korzystać z podręcznika „Nasz Elementarz” wydawnictwa Operon, wykorzystując go jako formę inspiracji i przykład pomysłów do pracy z dzieckiem. Może adoptować zawarte w nim pomysły dostosowując je do możliwości swoich uczniów, rozszerzać je, pogłębiać bądź wprowadzać własne. Każda część zawiera przenikające się treści z zakresu edukacji polonistycznej, społecznej, matematycznej i przyrodniczej. „Nasz Elementarz” zachęca również do zajęć artystycznych i aktywności ruchowej. Proponuje on taki sposób pracy, który wyzwala w dzieciach samodzielność i aktywność poznania. Jeszcze inne podręczniki zgodne z nową podstawą programową do edukacji wczesnoszkolnej są na rynku. Wydawnictwo Juka proponuje podręcznik – „Gra w kolory”, wydawnictwo Nowa Era – „Elementarz XXI wieku”. Podręczniki te przyciągają uwagę bogatą szatą graficzną, propozycją ciekawych ćwiczeń i zadań.

Marzena Żylińska uważa, że „dziecko, które przebywa w środowisku bogatym w bodźce edukacyjne, wyzwalającym aktywność i samodzielność, lepiej będzie rozwiązywało problemy poznawcze”¹

Szkoła ma stworzyć, zgodnie z wytycznymi nowej reformy oświaty, optymalne warunki do realizacji założeń aktualnej podstawy programowej. Ma kształtować umiejętności: czytania ze zrozumieniem, rozumowania abstrakcyjnego, myślenia matematycznego i naukowego, komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, posługiwania się technologiami informacyjnymi i komunikacyjnymi. Daje dziecku

¹ M. Żylińska, *Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*, dz. cyt., s. 85.

możliwość rozwoju i uczenia się przez odkrywanie i badanie, mające na celu przygotowanie do dalszej edukacji. Kładzie nacisk na społeczne umiejętności ucznia, który poprzez pracę w grupie i aktywizujące metody uczy się odpowiedzialności i zaangażowania, jest dociekliwy, potrafi stawiać pytania i szuka na nie odpowiedzi.

Innowacyjny program nauczania oprócz kształtowania powyższych umiejętności, proponuje także indywidualizację w nauczaniu i uwzględnianie potrzeb uczniów zarówno uzdolnionych, jak i mających trudności w nauce. Łagodnie wprowadza uczniów w świat wiedzy, dbając o ich harmonijny rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny. Tylko edukacja oparta na świadomości współdziałania wszystkich sfer funkcjonowania człowieka pozwala na pełny rozwój osobowości i otwarcie na nowe doświadczenia.

Program ten bierze pod uwagę różnice indywidualne uczniów i wynikającą z nich elastyczność w przekazywaniu treści programowych. Konsekwencją tego podejścia jest potrzeba stworzenia dzieciom odpowiednich warunków do przyswojenia wiedzy i nabycia doświadczenia. To znaczy takich w których dziecko będzie chętnie i w kontrolowany sposób przyswajało wiedzę zgodną z podstawą programową, a także wiedzę już zdobytą, pogłębiało w miarę możliwości we własnym zakresie. Tutaj ważną rolę odgrywa nauczyciel. Od jego postawy i kompetencji zależy na ile skuteczny będzie ten proces, zapoczątkowany już w toku wychowania przedszkolnego. Powinien on umieć w praktyczny sposób dostosowany do poziomu, umiejętności i wrażliwości dzieci przekazywać wiedzę. Nasz program ma wspomagać nauczycieli w osiaganiu tego celu, poprzez udostępnienie im szerokiego zakresu informacji i narzędzi. Został w całości oparty o nową podstawę programową i przeznaczony jest do edukacji wczesnoszkolnej w kl. I – III. Wyróżnia się innowacyjnością, bo zwraca szczególną uwagę na dostosowanie tempa pracy, zakresu wprowadzanych treści i ćwiczonych umiejętności do możliwości każdego ucznia, także uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (zarówno zdolnych jak i tych, którzy mają trudności w nauce). Program implikuje praktyczne założenia teorii wielorakich inteligencji (z uwzględnieniem m.in. profili inteligencji i indywidualnych stylów uczenia się). Nauka, według niego, powinna odbywać się z wykorzystaniem narzędzi i materiałów multimedialnych. Innowacyjność programu polega także na projektowaniu zajęć z wykorzystaniem TIK (technologii informacyjno - komunikacyjnych) oraz wprowadzeniu elementów komunikacji w języku angielskim we wszystkich obszarach nauczania

wczesnoszkolnego. Tak szeroki wachlarz zawartych w nim propozycji i wskazówek pozwoli na wprowadzenie dzieci w system edukacyjny w sposób wspierający i pobudzający kreatywność.

1. Ogólne założenia programu

z uwzględnieniem aspektu psychologiczno-pedagogicznego

Podstawą funkcjonowania człowieka XXI wieku jest uczenie się przez całe życie. Mobilizuje do tego szybki rozwój nauki i technologii informacyjnej. Dynamika przemian cywilizacyjnych wyznacza oświacie wciąż nowe ścieżki rozwoju. Motywuje do szukania jak najlepszych rozwiązań edukacyjnych, które będą efektywne, odpowiadające na potrzeby jednostki i środowiska.

Prezentowany *Innowacyjny Program Nauczania*, zawiera całościową koncepcję edukacji na pierwszym etapie kształcenia, obejmującą proces nauczania – uczenia się, zagadnienia wychowawcze oraz kwestie organizacyjno-systemowe. Posiada bogatą obudowę dydaktyczną. Kładzie nacisk na **umiejętność komunikowania się w języku angielskim i posługiwania się TIK.** Skonstruowany jest tak, że wypełnia wszystkie zadania zapisane w Rozporządzeniu MEN z dnia 27.08.2012r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2012r., poz.977) z późn. zm.

Opracowany program :

- oparty jest na założeniach psychologii poznawczej, która centralnym punktem nauczania czyni związki pomiędzy uczniem a otoczeniem. Wynika z tego szereg założeń, które pozwalają zrozumieć dobór takich a nie innych metod nauczania w tym programie.
- Uwzględnia fakt, że stadia rozwoju poznawczego związane są z wiekiem. Sam rozwój ma charakter sekwencyjny i opiera się na wcześniejszych osiągnięciach.
- Bierze pod uwagę zainteresowania, potrzeby i oczekiwania dzieci. Odwołuje się do ich doświadczeń, faktów i sytuacji problemowych, które starają się rozwiązać.
- Umożliwia łagodne przejście z etapu wychowania przedszkolnego do nauczania wczesnoszkolnego, tak by dzieci postrzegały szkołę jako atrakcyjne miejsce, gdzie zdobywa się wiedzę i radośnie spędza czas z rówieśnikami.
- Przygotowuje do życia w zmieniających się warunkach. Proponuje metody nauczania, które rozwijają krytyczne, refleksyjne myślenie, uczą kreatywnego

rozwiązywania problemów i wykorzystują w pełni potencjał dziecka.

- Uwzględnia zróżnicowanie uczniów klas I-III pod względem wiekowym (dzieci, które rozpoczynają edukację w wieku 6 i 7 lat). m.in. proponuje pracę w parach mieszanych wiekowo, ułatwiającą asymilację w środowisku szkolnym, zadania dostosowane do indywidualnego tempa rozwoju.
- Zakłada przeprowadzenie diagnozy ucznia w oparciu o opracowane narzędzia. Narzędzia te uwzględniają weryfikację uzdolnień i mocnych stron ucznia, profilu inteligencji, preferowanego stylu uczenia się. Diagnoza opiera się na wywiadzie z rodzicami, jako partnerami w programie, na obserwacji ucznia, diagnozie pedagogicznej i testach diagnostycznych. Wynikiem diagnozy będzie sporządzenie profilu rozwoju ucznia. Na jego podstawie nauczyciel opracowuje indywidualny tygodniowy plan pracy uwzględniający: potrzeby ucznia, mocne strony oraz obszary do pracy.
- Uwzględnia możliwości poszczególnych uczniów, które różnią się między sobą. Uczniowie zdolniejsi są w stanie uczyć się więcej i szybciej niż pozostali. Zadaniem nauczyciela jest dostosować ilość i sposób przekazywanej wiedzy do konkretnego dziecka.
- Uwzględnia zasady prawidłowego uczenia się. Uczniowie najlepiej przyswajają wiedzę kiedy mogą przechodzić od szczegółu do całości, czyli generalizować informacje. W ten sposób budują ogólny obraz zjawiska rozumiejąc dzięki jakim mechanizmom powstaje. Jest to metoda, którą można wykorzystywać w zabawie np. grach i zabawach edukacyjnych, które lubią młodsze dzieci.
- Daje nauczycielowi narzędzia pozwalające, na zapoznanie uczniów z podstawowymi zasadami: jak się uczyć i zapamiętywać.
- Stymuluje harmonijny rozwój uczniów, a nauczyciela wspiera w przygotowaniu twórczych, ciekawych zajęć.
- Zakłada rozwijanie umiejętności uczniów komunikowania się w języku angielskim i posługiwania się technologiami informacyjno – komunikacyjnymi (TIK) w różnych obszarach nauczania zintegrowanego.

Tworząc środowisko dydaktyczne nauczyciel powinien zorganizować przestrzeń wokół ucznia, by sprzyjała rozwojowi sfery poznawczej, emocjonalnej i społecznej. Planując tę przestrzeń, powinien przewidzieć kilka istotnych kwestii, np. ustawienie stolików w sali. Sposób rozmieszczenia stolików ma wpływ na budowanie interakcji między nauczycielem a uczniem. Umożliwia koncentrację na zadaniach w sytuacji pracy indywidualnej, sprzyja prowadzeniu dyskusji lub prezentacji wykonanych zadań. Ważny jest elastyczny układ takiej przestrzeni, który w łatwy sposób powinien dopasowywać się do rodzaju zadania i intencji dydaktycznej, wzbudzać w uczniu poczucie bezpieczeństwa.

Środowisko dydaktyczne, zgodnie z zaleceniami, zapewniać musi warunki, które niezbędne są do realizacji programu. Rozumie się przez to:

- odpowiednie urządzenie sali lekcyjnej uwzględniające stworzenie części edukacyjnej, wyposażonej w tablicę, stoliki itp. i rekreacyjnej (odpowiednio do tego przystosowanej). Stworzenie kącików tematycznych (np. kącik książki, poezji, słuchania, pisanie, multimedialny do pracy nad prezentacją),
- przygotowanie bazy pomocy dydaktycznych, w tym pomocy wykonanych przez nauczyciela i uczniów samodzielnie, bazy multimedialnej, wyposażonej w sprzęt audiowizualny, komputery z dostępem do Internetu, gry i zabawki dydaktyczne .
- organizację procesu dydaktycznego uwzględniającego różnorodne formy uczenia się, z naciskiem na uczenie się przez doświadczenie: m.in. poprzez wycieczki dydaktyczne, pracę metodą projektu, doświadczenia, zadania wymagające samodzielnego zdobywania informacji. Nauczyciel już nie podaje gotowej wiedzy, ale tak organizuje warunki i środowisko, aby uczeń przez doświadczanie nowych sytuacji, uczył się je analizować, wyciągać wnioski i prawidłowo rozwiązywać.
- stwarzania sytuacji wychowawczych uczących przestrzegania norm społecznych oraz wartości, ustalonych wspólnie z rodzicami.

Planując proces nauczania, nauczyciel, biorąc pod uwagę zróżnicowane możliwości uczniów, decyduje o doborze metod nauczania i środków dydaktycznych oraz tempie realizacji treści nauczania. Czas trwania zajęć edukacyjnych powinien wynikać z możliwości psychofizycznych uczniów oraz ze sposobu realizacji poszczególnych treści nauczania. „Bardzo ważne jest, aby przerwy w zajęciach odpowiadały potrzebom psychofizycznym dzieci. To właśnie te potrzeby, a nie szkolny dzwonek powinny wyznaczać czas pracy i odpoczynku. Edukacja wczesnoszkolna ma za zadanie stopniowo

i łagodnie przeprowadzić dziecko do kształcenia przedmiotowego w klasach 4–6.²

W klasie pierwszej szkoły podstawowej około połowy czasu przeznaczanego na edukację polonistyczną, uczniowie mogą zajmować się rysowaniem i pisanem, siedząc przy stolikach. Ważnym celem edukacji polonistycznej jest rozwijanie u dzieci zamiłowania do czytelnictwa poprzez słuchanie i rozmawianie o przeczytanych utworach, wdrażanie uczniów do analizowania i interpretowania tekstów (zaleca się, by były to: dzieła literackie dla dzieci – poetyckie i prozatorskie, klasyczne i współczesne). Częste i systematyczne czytanie uczniom wartościowych dzieł do nich adresowanych jest zadaniem nauczyciela, ale należy zachęcać do tego także rodziców. Obok kształcenia literackiego istotnym elementem wczesnoszkolnej edukacji polonistycznej jest także systematyczne i planowe wprowadzanie dzieci w obszar kształcenia językowego. W prezentowanej tu koncepcji programowej naukę gramatyki i ortografii autorki postanowiły inicjować na bazie konkretnych, dostępnych dzieciom sytuacji komunikacyjnych, sprzyjających gromadzeniu słownictwa, jego obserwacji i analizie, próbom szukania oraz formułowania pierwszych zasad czy reguł rządzących językiem polskim. Wyrobienie w uczniach nawyku czytania książek i korzystania z bibliotek np. biblioteki szkolnej.

Zagadnienia związane z edukacją przyrodniczą i społeczno-etyczną dzieci poznają i omawiają przy okazji nauki pisania i czytania, są to bowiem ważne obszary zintegrowanego kształcenia w klasach 1–3. Edukację przyrodniczą i społeczną należy traktować jako: edukację o środowisku, w środowisku i dla środowiska społeczno-przyrodniczego. Szczególne miejsce wyznaczono zatem takim sposobom pracy jak: wycieczki, wywiady, doświadczenia i eksperymenty badawcze, ćwiczenia dramatyczne. Wiedza przyrodnicza powinna być rozwijana głównie z wykorzystaniem aktywizujących metod nauczania i różnych, dostępnych źródeł informacji oraz w oparciu o obserwacje, badania i dziecięce eksperymentowanie. Powinna być realizowana przede wszystkim w naturalnym środowisku poza szkołą. W sali lekcyjnej może być zorganizowany kącik przyrody. Wskazane jest organizowanie dzieciom zajęć w ogrodzie botanicznym, w gospodarstwie rolnym itp.

Dominującą formą zajęć w zakresie edukacji matematycznej w pierwszych miesiącach nauki są zabawy, gry i sytuacje zadaniowe, w których dzieci manipulują specjalnie dobranymi przedmiotami np. liczmanami, klockami. W klasie pierwszej szkoły

² M. Kędra, M. Zatorska, *Razem z dzieckiem*, dz. cyt., s. 10.

podstawowej uczniowie około jednej trzeciej czasu przeznaczanego na edukację matematyczną mogą zajmować się rysowaniem i pisaniem, siedząc przy stolikach. W kolejnych klasach czas poświęcony na pisanie i rysowanie może być stopniowo wydłużany, nie może jednak w całości wypełniać czasu przeznaczanego na edukację matematyczną. Dzieci rozwiązują zadania matematyczne, manipulując przedmiotami lub obiektami zastępczymi, a rozwiązania przedstawiają w dogodny dla siebie sposób np. ustnie lub za pomocą rysunku i rozmawiają na temat proponowanych rozwiązań zadania. Przy wprowadzaniu nowych zagadnień zaleca się wykorzystywanie doświadczeń i sytuacji życiowych bliskich dzieciom i wskazujących na użyteczność matematyki. Takie podejście zaciekawia i motywuje dzieci do poznawania, uczenia się. Nawet w najprostszych zadaniach ważne jest znalezienie kontekstu z życia codziennego, tak aby działania matematyczne i inne aktywności matematyczne czemuś służyły

Zajęcia komputerowe to zajęcia z komputerem prowadzone w korelacji z innymi obszarami edukacji. Tak więc należy zadbać, aby w sali lekcyjnej było kilka kompletnych zestawów komputerowych z oprogramowaniem odpowiednim do wieku, możliwości i potrzeb uczniów. Wskazane jest, aby uczniowie mieli dostęp do szkolnej pracowni komputerowej, gdzie podczas zajęć każdy uczeń będzie miał do swojej dyspozycji osobny komputer z dostępem do Internetu.

Należy organizować dzieciom pozalekcyjne formy nauki języka angielskiego np. w szkolnym klubie, spotkania czytelnicze w bibliotece, seanse filmowe w świetlicy szkolnej.

W ramach edukacji muzycznej, dzieci poznają zabawy z piosenką, rytmem, melodią, odtwarzają proste utwory. Oprócz typowo muzycznych zajęć wskazane jest włączanie muzyki do codziennych zajęć szkolnych np. jako tła przy organizacji aktywności ruchowej, w celu wyciszenia, do pobudzenia wyobraźni itp.

Zajęcia wychowania fizycznego, zgodnie z zaleceniami powinny być prowadzone na boisku, w sali gimnastycznej itp. Wychowanie fizyczne kształtuje sprawność fizyczną dzieci i podkreśla aspekt wychowawczy : wpaja uczniom zasady fair-play i reguły współdziałania podczas gier zespołowych i różnych rozgrywek sportowych. Ćwiczenia fizyczne są także bardzo ważne do uczynnienia obu półkul mózgowych, poprawy koordynacji receptorowo-ruchowej, rozwijania cech motorycznych, kondycji fizycznej i psychicznej. Nauczyciel samodzielnie dobiera różnorodne ćwiczenia i aktywności w zależności od możliwości dzieci

i warunków lokalowych.

Należy zadbać o to, aby uczniowie wiedzieli do kogo mają się zwrócić w razie konieczności udzielenia pierwszej pomocy.

W ramach edukacji plastycznej uczniowie kształcą umiejętności w zakresie percepcji, ekspresji i recepcji sztuki. Poznają architekturę, malarstwo i rzeźbę. Ważne jest wyzwolenie radości płynącej z działań twórczych, dlatego nauczycielowi proponuje się wiele różnorodnych technik i pomysłów na prace plastyczne dla uczniów. W trosce o ich satysfakcję z działalności twórczej, wskazane jest stworzenie warunków do prezentowania własnych osiągnięć np. muzycznych, wokalnych, tanecznych, recytatorskich, sportowych, plastycznych czy konstrukcyjnych.

Zależnie od potrzeb szkoła powinna organizować zajęcia opiekuńcze, zajęcia zwiększające szanse edukacyjne uczniów zdolnych oraz uczniów mających trudności w nauce.

2. Koncepcje nauczania sprzyjające nabywaniu przez uczniów nowych wiadomości, umiejętności i postaw

a) Koncepcja wykorzystania teorii inteligencji wielorakich H. Gardnera

Program ten jest oparty na teorii wielorakich inteligencji stworzonej przez Howarda Gardnera w 1983 roku.

Gardner twierdzi, że inteligencja jest dynamiczna i wielopłaszczyznowa, wykraczająca poza zdolności lingwistyczno - logiczne, które tradycyjnie testujemy i oceniamy w szkołach. Mówi, że człowiek w ciągu swojego życia tworzy najskuteczniejszy dla siebie sposób poznawania świata i uczenia się wykorzystując swoje specyficzne uzdolnienia i zainteresowania.

To właśnie dzięki tym specyficznym właściwościom dzieci w wieku przedszkolnym w naturalny sposób wybierają właściwy sobie styl poznawania świata, wykorzystując swoje najmocniejsze strony. Do tego potrzebują wsparcia i umiejętnej pomocy nauczyciela i rodziców, którzy umożliwiają im poznawanie świata poprzez dostarczanie bogatej gamy doświadczeń. Dorośli prowokują do zadawania pytań i uczą rozwiązywania różnych sytuacji problemowych. Wzmacniają poczucie wartości dziecka. Kształtują pozytywne

podejście, modelują jego przekonania i opinie na własny temat. Taki obraz siebie warunkuje odnoszenie sukcesów, wzmocnienie poczucia wartości i ponoszenie odpowiedzialności.

W opisaney teorii, ważne jest, aby dziecko rozwijało się równolegle w czterech podstawowych sferach: poznawczej, społecznej, emocjonalnej i ruchowej. Niestety czasami zapominamy o tym i skupiamy się tylko na rozwoju sfery poznawczej, co ma bezpośrednie odbicie w nabywaniu wiedzy i umiejętności szkolnych. Pomijamy rozwój fizyczny – a ruch jest podstawowym elementem naszego życia. Jest potrzebny w każdej sytuacji poznawania świata i uczenia się, na każdym etapie rozwoju człowieka: do pisania, czytania, zapamiętywania, patrzenia, słuchania, przemieszczania się. Dzięki niemu dziecko rozwija poczucie ciała w przestrzeni, rozumienie figur geometrycznych, kształtów i orientację przestrzenną. Klamrą spinającą skuteczne uczenie się i zapamiętywanie jest osadzenie doświadczeń dzieci w sferze emocjonalnej. Dzięki emocjom informacje kodowane są na dłużej w pamięci.

H. Gardner twierdzi, że nie rodzimy się z ustalonym ilorazem inteligencji IQ i każde dziecko ma potencjał i może rozwinąć co najmniej osiem różnych rodzajów inteligencji, rozumianych jako inteligencje wielorakie, które mają bezpośredni wpływ na sukcesy szkolne i życiowe.³

- 1) Inteligencja językowa rozumiana jako zdolność pojmowania i wyrażania rzeczywistości poprzez słowo, rytm. Osoby, u których dominuje ten typ inteligencji lubią czytać, wypowiadają się kwieciste, uprawiają twórczość literacką, przyswajają wiedzę poprzez słowo pisane i mówione. Dla dzieci z przewagą tego rodzaju inteligencji warto wprowadzać zabawy słowne, dyskusje, rymowanki, gry słowotwórcze, kalambury - kodowanie i odkodowywanie znaczeń za pomocą ciała i gestów.
- 2) Inteligencja matematyczno–logiczna rozumiana jako zdolność do postrzegania świata w sposób logiczny, uporządkowany. Osoby, u których dominuje, przejawiają uzdolnienia matematyczne, nabywając nowe wiadomości porządkują je, klasyfikują i dociekliwie uzupełniają. Dzieci te lubią rozwiązywać rebusy, zadania logiczne i łamigłówki, grać w gry logiczne, a nawet konstruować je samemu. Dobrze radzą sobie w grach planszowych i terenowych.
- 3) Inteligencja muzyczna - dominująca u osób przyswajających wiedzę poprzez rytm,

³ Richard J. Gerrig, Philip G. Zimbardo: Psychologia i Życie. Warszawa 2008, s. 290 – 294.

dźwięk, muzykę. Lubią one słuchać muzyki, często tworzą ją w oparciu o różne emocje. U dzieci dominacja tych zdolności może przejawiać się w uporczywym wystukiwaniu rytmów, nuceniu, nasłuchiwaniu odgłosów otoczenia. Mają też skłonność do zapamiętywania dźwięków towarzyszących przeżyciom. Zabawy rozwijające dla nich to rozpoznawanie rytmów i dźwięków, dopasowanie obrazu do dźwięku, powtarzanie melodii.

- 4) Inteligencja ruchowa rozumiana jako zdolność doświadczania rzeczywistości poprzez ruch. Osoby, u których dominuje, sprawiają wrażenie nadruchliwych, uczą się poprzez ruch i dotyk (np. lubią malowanie palcami, lepienie z plasteliny itp.), przejawiają zdolności manualne i chęć do przebywania w terenie. Dzieci te można zainteresować podczas ciekawej wycieczki, gdzie oprócz oglądania mogą dotknąć eksponatów, poznać ich fakturę, poczuć zapach. Świetnie zapamiętują wiersze np. chodząc.
- 5) Inteligencja wizualno–przestrzenna to skłonność do myślenia obrazowego, dobra orientacja w przestrzeni, połączona ze zdolnościami konstrukcyjnymi. Dzieci, u których dominują te zdolności, zapamiętują układ przedmiotów w konkretnej sytuacji poznawczej, bez trudu odczytują wykresy, symbole, tabele. Cechuje je rozwinięta wyobraźnia. Lubią bawić się klockami, modelować i konstruować. Na lekcji świetnie sprawdzają się w projektowaniu, (np. projektowaniu drzewa genealogicznego, odnoszenia poznawanych pojęć do miejsc na mapie), nie mają problemów z czytaniem map, mierzeniem, odwzorowywaniem otoczenia itp.
- 6) Inteligencja przyrodnicza rozumiana jest jako szczególna wrażliwość na przyrodę, ciekawość praw natury i pozytywny stosunek emocjonalny do niej. Dzieci, u których dominuje ten typ zdolności, lubią obcować z przyrodą, mają bogatą wiedzę na jej temat i rozumieją procesy zachodzące w świecie natury. Lubią zabawy na świeżym powietrzu, wycieczki przyrodnicze, wyjścia do zoo, hodowanie roślin, opiekowanie się małymi zwierzątkami np. chomikami (co kształtuje także ich opiekuńczość i odpowiedzialność).
- 7) Inteligencja interpersonalna to zdolność do współżycia w grupie. Osoby, u których dominuje, dobrze współpracują w grupie, są komunikatywne i łatwo nawiązują przyjaźnie. Takim uczniom warto dawać zadania do opracowania w zespole, gdzie mogą wykazać się swoimi zdolnościami przywódczymi i umiejętnością negocjacji.

- Chętnie ćwiczą swoje predyspozycje w formach teatralnych, występach publicznych.
- 8) Inteligencja intrapersonalna, czyli sposób postrzegania samego siebie, analizowania swoich uczuć i świadomość swego wpływu na otoczenie. Wyraża się poprzez poczucie własnej wartości, asertywność. Dzieci, u których przeważa ten typ inteligencji, mogą sprawiać wrażenie zamkniętych w sobie. Dobrze się czują pracując indywidualnie lub z jednym kolegą. Świetnie sobie radzą w samodzielnych zadaniach.

Teoria inteligencji wielorakich pozwala dostrzec, że każdy uczeń jest zdolny w specyficzny dla niego sposób. Trzeba umieć to wykorzystać, proponując mu aktywność odpowiednią do jego stylu uczenia się i rodzaju inteligencji. Realizując program edukacji wczesnoszkolnej, można tak ukierunkować aktywność dziecka aby rozwijało swoje talenty. Według H. Gardnera najważniejszym jest by pomóc młodemu człowiekowi, określić w czym jest dobry by mógł rozwijać te uzdolnienia i predyspozycje.

Zadaniem nauczyciela jest opracowanie metod i form pracy dostosowanych do indywidualnych potrzeb ucznia i wyznaczenie jego profilu inteligencji. W tym celu obserwuje ucznia podczas zabawy i nauki. Zwraca uwagę na preferowane zabawy, dobór środków dydaktycznych i rodzaj twórczości dziecka. Obserwację prowadzi w środowisku szkolnym, zarówno w czasie lekcji, jak i przerw, podczas spontanicznych zabaw, jak również w stanowiskach pracy przez niego skonstruowanych. Angażuje do diagnozy rodziców, którzy są dla nauczyciela źródłem wiedzy o uczniu (m. in. poprzez rozmowy indywidualne).

Wyznaczenie profilu inteligencji ma na celu uświadomienie rodzicom i nauczycielom kierunków pracy z dziećmi. Aby zharmonizować rozwój dziecka, należy rozbudzić inteligencje mniej rozwinięte poprzez wykorzystanie indywidualnych zdolności a mocne strony dziecka należy rozwijać, budząc ciekawość poznawczą. Zachęcać je do formułowania pytań i szukania odpowiedzi (np. na pytania nie odpowiadać od razu ale poprzez zwrot „a ty jak myślisz?” mobilizować dziecko do samodzielnego dochodzenia do odpowiedzi), przytaczania argumentów na obronę swego stanowiska.

Nauczyciel powinien umieć sprawić aby lekcje pozwalały zaspokoić naturalną ciekawość, zachęcały ucznia do aktywnego uczestnictwa w edukacji i dawały radość z rozwiązywania problemów i poznawania otaczającego świata.

b) Koncepcja zajęć z wykorzystaniem technologii informacyjno – komunikacyjnych (TIK)

Zajęcia komputerowe zostały przygotowane z myślą o przystosowaniu uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym. Ważnym jest wykształcenie w dzieciach odwagi i kreatywności podczas pracy z komputerem. Zadaniem nauczycieli jest stwarzanie uczniom warunków do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, na zajęciach z różnych przedmiotów. Duży nacisk jest położony na samodzielność w znajdowaniu rozwiązań. Dzieci zdobywają wiedzę, umiejętności motoryczne i kształcą umiejętności konieczne do prawidłowego rozwijania kompetencji komputerowych na dalszych etapach nauczania, a także są świadome zagrożeń i ograniczeń związanych z korzystaniem z komputera i Internetu. Zdobyte umiejętności mają służyć uczniom w przyszłości do stworzenia świadomego społeczeństwa wiedzy.

Warunki zalecane do wykorzystania w procesie dydaktycznym technologii informacyjno- komunikacyjnych to:

- dostęp uczniów do pracowni komputerowej ew. do mobilnej pracowni komputerowej
- dostęp do Internetu w szkole (pracownia komputerowa, biblioteka) i w domu
- wspólne konto mailowe dla rodziców ułatwiające komunikację z nauczycielem, stanowiące źródło informacji
- sieć lub wspólny profil na portalu społecznościowym uczniów, ułatwiające wymianę informacji oraz komunikację
- zadania klasowe oraz domowe wymagające wyszukiwania informacji w Internecie
- konto klasowe dla uczniów na poczcie e-mailowej
- korzystanie z płyt załączonych do podręczników

Zajęcia komputerowe w klasach I – III szkoły podstawowej należy rozumieć dosłownie jako zajęcia z komputerami, prowadzone w korelacji z pozostałymi obszarami edukacji. Do realizacji tej części programu, w obudowie dydaktycznej oprócz proponowanych wielu lekcji multimedialnych, znajdują się różne ćwiczenia interaktywne, gry edukacyjne, animacje komputerowe, które wymagają sal lekcyjnych odpowiednio wyposażonych w sprzęt audiowizualny, komputery z dostępem do Internetu, tablety. Wskazane jest, aby sale te były wyposażone w kilka kompletnych zestawów komputerowych

z oprogramowaniem odpowiednim do wieku, możliwości i potrzeb uczniów. Komputery te wykorzystywane są jako urządzenia, które wzbogacają proces nauczania i uczenia się o teksty, rysunki i animacje tworzone przez uczniów, kształtują ich aktywność (gry i zabawy, w tym zabawy logiczne, będące wstępem do nauki programowania), utrwalają umiejętności (programy edukacyjne na płytach i w sieci), rozwijają zainteresowania itp. Należy umożliwić uczniom korzystanie ze szkolnej pracowni komputerowej i zadbać o to, aby podczas zajęć uczeń miał do swojej dyspozycji osobny komputer z dostępem do Internetu.

Mimo, iż w klasach I – III szkoły podstawowej edukację dzieci powierza się jednemu nauczycielowi, to prowadzenie między innymi zajęć komputerowych, języka obcego nowożytnego można powierzyć nauczycielom posiadającym odpowiednie kwalifikacje określone w odrębnych przepisach.

c) Koncepcja zajęć wprowadzających elementy komunikacji w języku angielskim we wszystkich obszarach nauczania zintegrowanego

Obecnie w dynamicznie rozwijającym się świecie, istotne jest nauczenie dziecka języka obcego. Nie da się rozpatrywać nauki języka w oderwaniu od całości procesów poznawczych człowieka, czyli bez uwzględnienia wiedzy dotyczącej przetwarzania, kategoryzowania i zapamiętywania informacji, korzystania z zasobów pamięci oraz komunikacji. Nasz program uwzględnia elementy języka angielskiego we wszystkich przedmiotach. Wprowadzane one są w oparciu o podstawowe zasady uczenia się i zapamiętywania. Dzieci przyswajają materiał poprzez słówka i zwroty ujęte w ciekawej formie za pomocą narządów zmysłów, aż do zachowania go w pamięci długotrwałej. Wykorzystują w tym procesie informacje wcześniej przyswojone. Materiał musi być podany ciekawie, by uwaga i pamięć, które są wybiórcze, maksymalnie były zaangażowane.

Celem edukacji językowej jest rozbudzenie zainteresowań językowych oraz rozwijanie umiejętności komunikacyjnych dzieci, łatwości wypowiedzi i sprawnego posługiwania się językiem. Wiedząc o tym, staramy się w procesie nauczania, aby przydatne informacje były przekazywane takimi metodami i w takiej formie, która przyciąga uwagę i sprzyja zapamiętywaniu. W pracy z dziećmi często warto stosować odwołania do rzeczywistych przedmiotów lub do ich modeli, zachęcając do kontaktu z nimi, angażując różne zmysły

dziecka.

d) Koncepcja nauczania wielozmysłowego

Międzynarodowa Komisja Do Spraw Edukacji wyróżniła kompetencje kluczowe potrzebne współczesnemu człowiekowi do sprawnego i twórczego funkcjonowania w świecie. Są to:

- kompetencje matematyczne rozumiane jako umiejętność wykorzystywania matematyki w życiu codziennym
- kompetencje naukowo-techniczne, czyli wiedza z dziedziny matematyki i przyrody połączona z umiejętnością korzystania z nośników informacyjnych
- porozumiewanie się w języku ojczystym i językach obcych
- kompetencje informatyczne, czyli umiejętność sprawnego i krytycznego korzystania z nowoczesnej technologii.
- kompetencje społeczne i obywatelskie, pojmowane jako zdolność zgodnego współżycia w grupie, rozumienia i akceptowania norm społecznych oraz chęć wpływania na środowisko społeczne
- inicjatywność i przedsiębiorczość
- ekspresja kulturalna, czyli przeżywanie i tworzenie dóbr kulturowych⁴

Aby wykształcić u uczniów wszystkie te kompetencje, niezbędne jest uwzględnienie indywidualnego potencjału każdego dziecka i ukierunkowanie go tak, aby rozwijało zdolności wrodzone, a także te mniej wykształcone. Realizacja tych założeń umożliwia wykształcenie ludzi zaradnych, odważnych i twórczych.

W okresie wczesnoszkolnym dziecko jest na etapie szybkich zmian, jest elastyczne i chętne do poznawania nowych zjawisk i doznań. Nauczyciel jako specjalista powinien pamiętać, by organizować nowe doświadczenia ucznia w oparciu o ruch, rytm, powtórzenia, skojarzenia i emocje, czynniki, które stymulują jego rozwój. Starać się zaangażować w procesie uczenia i zapamiętywania jak największą ilość zmysłów, bo dziecko uczy się gdy patrzy, słucha, dotyka, smakuje, wącha. Dzięki temu nowe informacje, koduje szybciej i bardziej trwale. Dobre opanowanie umiejętności motorycznych, rozwinięcie słuchu i spostrzegawczości wzrokowej prowadzi do opanowania i postępów w czytaniu, pisaniu.

⁴ www.edukacja.edux.pl › Szkoła podstawowa - kl. I-III

Poznawcza teoria uczenia chętnie sięga do wiedzy już posiadanej przez dziecko, która pozwala na tworzenie skojarzeń i lepsze zapamiętywanie nowych informacji.

Kluczowe w tym programie jest dostosowanie sposobu przekazywania treści zawartych w podstawie programowej do potrzeb konkretnego dziecka. Bierze on pod uwagę różnice indywidualne i wynikającą z nich potrzebę elastyczności w przekazywaniu treści programowych.

Ważne jest także stworzenie atrakcyjnego, przestronnego miejsca do zabawy i nauki. Jeśli go mamy, dzieci nie spędzają za dużo czasu w ławce szkolnej, ale uczą się poprzez ruch i zabawę. Należy jeszcze raz podkreślić, że aktywność wielozmysłowa dziecka powoduje tworzenie nowych połączeń w mózgu i ich wzmacnianie, co intensyfikuje pracę obu półkul mózgowych i ułatwia uczenie się. Jako przewodnik ucznia nie może nauczyciel pomijać relaksu, który jest bardzo ważny przy zapamiętywaniu i ma szczególną rolę kodowania i utrwalania informacji.

3. Cele i zadania kształcenia ogólnego w szkole podstawowej i sposoby ich osiągnięcia

Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym. Ważne jest również takie wychowanie, aby dziecko w miarę swoich możliwości było przygotowane do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą. Należy zadbać o to, aby dziecko odróżniało dobro od zła, było świadome przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej) oraz rozumiało konieczność dbania o przyrodę. Jednocześnie dąży się do ukształtowania systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata, radzenia sobie w codziennych sytuacjach oraz do kontynuowania nauki w klasach IV-VI szkoły podstawowej.

Zadaniem szkoły jest:

1. realizowanie programu nauczania skoncentrowanego na dziecku, na jego indywidualnym tempie rozwoju i możliwościach uczenia się;
2. respektowanie trójpodmiotowości oddziaływań wychowawczych i kształcących: uczeń-

szkoła-dom rodzinny;

3. rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka;
4. kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata i w dążeniu do prawdy;
5. poszanowanie godności dziecka; zapewnienie dziecku przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do nauki i zabawy, działania indywidualnego i zespołowego, rozwijania samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie, ekspresji plastycznej, muzycznej i ruchowej, aktywności badawczej, a także działalności twórczej;
6. wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisanie, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów;
7. dbałość o to, aby dziecko mogło nabywać wiedzę i umiejętności potrzebne do rozumienia świata, w tym zagwarantowanie mu dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich;
8. sprzyjanie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.

Prezentowany *Innowacyjny program nauczania dla edukacji wczesnoszkolnej*, kładzie nacisk na umiejętność komunikowania się w języku angielskim i posługiwania się TIK. Implikuje praktyczne założenia Teorii Wielorakich Inteligencji z uwzględnieniem m.in. określenia profili inteligencji i indywidualnych stylów uczenia się.

W kontekście zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej, nauczanie języków obcych zgodne jest z holistycznymi zasadami postrzegania świata jako całości. Nauczanie ma na celu wyposażenie uczniów w narzędzia pozwalające rozwiązywać zadania nie tylko szkolne, ale również życiowe. Ważne są nie tylko wiedza, ale również umiejętności i rozwój osobowościowy. Takie rozumienie celów edukacyjnych zgodne jest z zasadami nauczania zintegrowanego jak również wczesnoszkolnego nauczania z elementami języka obcego.

Opracowany program umożliwia realizację powyższych zadań. Stymuluje harmonijny rozwój uczniów, a nauczyciela wspiera w przygotowaniu twórczych, ciekawych

zajęć.

Zakłada, że nauczanie języka angielskiego pomoże uczniom utrwaląc wiedzę i potwierdzać umiejętności nabyte podczas innych zajęć poprzez powtarzanie ich na lekcjach. Analogicznie język angielski może pojawiać się w kontekście znanym uczniom z innych zajęć. Daje to szansę na wielokanałowe uczenie się i zapamiętywanie, gdyż wykorzystuje różne bodźce i zapewnia uczniom możliwość nauki w preferowany przez siebie sposób.

Celem edukacji językowej jest m.in. rozbudzanie zainteresowań językowych oraz rozwijanie umiejętności komunikacyjnych uczniów. Mogą one być realizowane nie tylko w zakresie edukacji polonistycznej, czy komputerowej ale także języka angielskiego.

W przygotowanych scenariuszach zajęć, proponowane jest rozwijanie inteligencji językowej ucznia w zakresie: gramatyki, fonologii, semantyki czy pragmatyki danego języka. Uczniowie, którzy posiadają dobrze rozwiniętą inteligencję językową mają łatwość wypowiedzi, bogate słownictwo, sprawnie posługują się językiem.

W ramach edukacji matematycznej kształtowane są pewne pojęcia, doskonała sprawność rachunkowa, umiejętność rozwiązywania zadań oraz matematyzacja różnych sytuacji życiowych. Jest wielu uczniów u którym dominuje inteligencja logiczno-matematyczna i to oni chętnie uczestniczą w różnych zabawach matematycznych. Wskazane jest, aby treści matematyczne na zajęciach językowych wprowadzane były równoległe z treściami w edukacji matematycznej realizowanej na zajęciach kształcenia zintegrowanego. Ponieważ dzieci chętnie uczą się poprzez zabawę, w scenariuszach proponowane są także ćwiczenia matematyczne na zajęciach języka angielskiego.

Edukacja najmłodszych uczniów powinna umiejętnie splatać naukę z zabawą, by w łagodny sposób wprowadzać ich w świat szkoły gdzie często rozpoczynają naukę czytania, pisania i liczenia.

Opracowany program uwzględnia powyższe zmiany jak również fakt, że w klasie pierwszej spotkają się dzieci w wieku 6 i 7 lat, dla których rozpoczęcie nauki w szkole to przełomowy etap w ich rozwoju. Tutaj muszą nauczyć się prawidłowego zachowania. Nauczyciel jest dla nich autorytetem, konieczne jest więc wypracowanie dobrych, poprawnych relacji. Ich umiejętności manualne są jeszcze ograniczone, dlatego potrzebują

ćwiczeń rozwijających sprawność ręki oraz koordynację wzrokowo-ruchową. Rozpoczynają naukę czytania i pisania, rozpoznają litery i wyrazy oraz próbują same zapisywać nowe słowa, nie zawsze poprawnie. Świat wokół siebie postrzegają holistycznie, uczą się wszystkimi zmysłami. Dominującą formą ich aktywności poznawczej jest zabawa. Lubią przenosić się w świat baśni i fantazji. Charakteryzuje je potrzeba zmienności zajęć wynikająca z naturalnego braku umiejętności koncentracji dłuższej niż 30- 45 min.

Zadania stawiane dzieciom w tym wieku powinny być zatem krótkie i urozmaicone. Potrzebują pochwał i uznania ze strony dorosłych. Poczucie sukcesu jest istotnym czynnikiem motywującym do nauki.

Języka obcego uczą się przede wszystkim przez słuchanie, a następnie powtarzanie nowych słów i zwrotów. Mogą też odczytywać nazwy wprowadzonych słów oraz – kiedy opanują już pisanie i łączenie wszystkich liter w języku ojczystym – przepisywać wyrazy i zwroty. Nie potrafią jeszcze analizować języka i różnicować jego poszczególnych części gramatycznych.

W grupie ośmio- i dziewięciolatków nadal dominuje myślenie konkretno-wyobrażeniowe. Wzrasta jednak zdolność analizy. Uczniowie ci, potrafią już dostrzec powtarzające się w języku prawidłowości, zaczynają konstruować pierwsze reguły. Nauczyciel nadal jest dla nich postacią najważniejszą, ale zaczyna wzrastać rola rówieśników, z którymi lubią rywalizować i uczestniczyć w zabawach tematycznych. Dzieciom należy umożliwiać pracę zespołową, by pogłębiać umiejętność pracy w grupach z wdrożeniem zasad skutecznej komunikacji.

Potrafią czytać w języku ojczystym proste i krótkie teksty oraz wypowiadać się pełnymi zdaniem. W nauce języka nadal powinny dominować ćwiczenia rozwijające sprawność słuchania i mówienia, ale można już poświęcić więcej czasu rozwijaniu sprawności czytania ze zrozumieniem i prostym ćwiczeniom w pisaniu. Dzieci w tym wieku są już w stanie nieco dłużej skupić się na zadaniu, które je interesuje. W trakcie lekcji należy jednak zadbać o to, by miały okazję zmienić pozycję i odpocząć po ćwiczeniach wymagających skupienia.

Opracowany program wraz z obudową dydaktyczną uwzględnia powyższe i umożliwia realizację zapisanych w podstawie programowej celów kształcenia ogólnego w szkole podstawowej takich jak:

1. przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad,

teorii i praktyki, dotyczących przede wszystkim tematów i zjawisk bliskich doświadczeniom uczniów;

2. zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
3. kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

Proponowany program umożliwi wyposażenie uczniów w najważniejsze umiejętności zdobywane w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej takie jak:

1. czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność, jak i jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa;
2. myślenie matematyczne – umiejętność korzystania z podstawowych narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz prowadzenia elementarnych rozumowań matematycznych;
3. myślenie naukowe – umiejętność formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa;
4. umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku angielskim, zarówno w mowie, jak i w piśmie;
5. umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno – komunikacyjnymi, w tym także dla wyszukiwania i korzystania z informacji;
6. umiejętność uczenia się jako sposób zaspokajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji;
7. umiejętność pracy zespołowej.

W przedstawionym programie, kształcenie odbywa się poprzez :

- badanie, doświadczenie, analizowanie zaistniałych zdarzeń i wyciąganie wniosków
- porównywanie nowo zdobytej wiedzy do zasobów już posiadanych
- zadawanie pytań i szukanie rozwiązań
- uczenie się poprzez nowe doświadczenia
- dostrzeganie nawet małych sukcesów i wzmacnianie poczucia wartości dziecka a nie

karanie

- rozwijanie mocnych stron i predyspozycji a także wzmoczoną pracę nad słabszymi obszarami
- ukierunkowanie na nowe doświadczenia
- naukę komunikacji i pracę w grupie co warunkuje kreatywne rozwiązania

W efekcie działań nauczyciela uczeń będzie umiał:

- funkcjonować we wciąż zmieniającej się rzeczywistości
- angażować do poznania świata jak najwięcej zmysłów
- doskonalić swoje umiejętności i aktualizować wiedzę
- podejmować decyzje w różnych sytuacjach wiedząc, że ma prawo do błędu
- rozwijać własne predyspozycje, talenty, kreatywność
- budować pozytywny obraz siebie
- budować poczucie przynależności do grupy szkolnej, rodziny, społeczności lokalnej, kraju i świata
- przygotować się do podejmowania nowych zadań edukacyjnych na wyższym etapie kształcenia

Głównym zadaniem szkoły, a więc również edukacji wczesnoszkolnej, jest przygotowanie młodego człowieka do życia i konstruktywnego radzenia sobie w sytuacjach, które ono niesie. Określenia swojego miejsca w środowisku społecznym, przyrodniczym, kulturowym i technicznym. Zadanie to będzie realizowane, gdy tworzywem myślenia, kształtowania i doskonalenia umiejętności, podmiotem poznania i edukacyjnych działań będzie otaczająca rzeczywistość.

4. Treści kształcenia – wymagania szczegółowe

I etap edukacyjny

Treści kształcenia w klasie pierwszej

L.p.	EDUKACJA	TREŚCI KSZTAŁCENIA ZAWARTE W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ
1.	<p>POLONISTYCZNA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korzystanie z informacji • Analiza i interpretacja tekstów kultury • Tworzenie wypowiedzi • Dbalność o kulturę języka • Początkowa nauka czytania i pisania. • Wypowiadanie się w małych formach teatralnych 	<ul style="list-style-type: none"> ○ uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji, ○ rozumie sens kodowania i dekodowania informacji, ○ odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy; ○ przejawia wrażliwość estetyczną, ○ rozszerza zasób słownictwa poprzez kontakt z dziełami literackimi, ○ czyta teksty i recytuje wiersze, z uwzględnieniem interpunkcji, intonacji, poprawnej dykcji; ○ tworzy w formie ustnej i pisemnej kilkuzdaniową wypowiedź, ○ porządkuje chronologicznie ilustracje, układa puzzle dotyczące treści znanej bajki; ○ dba o kulturę wypowiedzi i języka, ○ stosuje formuły grzecznościowe, ○ dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych, także inspirowanych literaturą; ○ rozumie pojęcia: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie, ○ zna wszystkie litery alfabetu, ○ czyta i rozumie teksty przeznaczone dla dzieci, ○ dostrzega różnicę między literą i głoską, ○ dzieli wyrazy na sylaby, ○ oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście, ○ przepisuje teksty i pisze z pamięci, ○ pisze czytelnie i estetycznie, przestrzega zasad kaligrafii, ○ dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną; ○ uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego, ○ rozumie umowne znaczenie rekwizytu i potrafi posłużyć się nim w odgrywanej scenie.
2.	<p>JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, trzeba nauczyć się

	<ul style="list-style-type: none"> • W zakresie recepcji sztuki 	<p>materiały, narzędzia i techniki plastyczne;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ rozróżnia takie dziedziny działalności twórczej człowieka jak: architektura, sztuki plastyczne oraz inne określone dyscypliny sztuki (fotografika, film) i przekazy medialne (telewizja, internet) a także rzemiosło artystyczne i sztukę ludową, ○ rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do polskiego dziedzictwa kultury.
5.	SPOŁECZNA :	<ul style="list-style-type: none"> ○ odróżnia co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi, ○ odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwym i prawdomównym, ○ nie krzywdzi innych, pomaga słabszym i potrzebującym, ○ zna podstawowe relacje między najbliższymi, ○ podejmuje obowiązki domowe i rzetelnie je wypełnia, ○ identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami, ○ ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę, ○ rozumie, co to jest sytuacja ekonomiczna rodziny, i wie, że trzeba do niej dostosować swe oczekiwania, ○ współpracuje z innymi w zabawie, w nauce i różnych sytuacjach życiowych , ○ przestrzega reguł grzecznościowych obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, ○ wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe), ○ rozumie potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami w miejscu zamieszkania, ○ jest chętny do pomocy, respektuje prawo innych do pracy i wypoczynku, ○ jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej itp., ○ wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa, ○ zna najbliższą okolicę, jej ważniejsze obiekty, ○ wie, w jakim regionie mieszka, ○ wie, jakiej jest narodowości, ○ wie, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie, ○ zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn narodowy), ○ rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej, ○ wie, jak ważna jest praca w życiu człowieka,

		<ul style="list-style-type: none"> ○ wie, jaki zawód wykonują jego najbliżsi i znajomi, ○ wie, czym zajmuje się np. kolejarz, aptekarz, policjant, weterynarz, ○ wie, gdzie można bezpiecznie organizować zabawy, a gdzie nie można i dlaczego, ○ zna zagrożenia ze strony ludzi, ○ potrafi powiadomić dorosłych o wypadku, zagrożeniu, niebezpieczeństwie, ○ zna numery telefonów: pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji oraz ogólnopolski numer alarmowy 112.
6.	PRZYRODNICZA:	<ul style="list-style-type: none"> ○ wie, jakie warunki są konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, w szkolnych uprawach i hodowlach itp., ○ opisuje życie w wybranych ekosystemach: w lesie, ogrodzie, parku, na łące i w zbiornikach wodnych, ○ wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku i podaje proste przykłady, ○ nazywa charakterystyczne elementy typowych krajobrazów Polski: nadmorskiego, nizinnego, górskiego, ○ nazywa oraz wyróżnia zwierzęta i rośliny typowe dla wybranych regionów Polski, ○ rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne, ○ wie, jak zachować się odpowiednio do warunków atmosferycznych, ○ podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku, ○ wie, że należy segregować śmieci, rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych, ○ wie, że należy oszczędzać wodę, ○ wie, jakie zniszczenia w przyrodzie powoduje człowiek (wypalanie łąk, zaśmiecanie lasów, nadmierny hałas, kłusownictwo), ○ chroni przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę, pomaga zwierzętom, ○ dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych (w miarę możliwości) , ○ orientuje się w zagrożeniach ze strony zwierząt i roślin, a także w zagrożeniach typu burza, huragan, śnieżycy, lawina, powódź itp., ○ wie, jak trzeba zachować się w takich sytuacjach.
7.	MATEMATYCZNA	<ul style="list-style-type: none"> ○ klasyfikuje obiekty i tworzy proste serie, ○ dostrzega i kontynuuje regularności, ○ liczy (w przód i w tył) od danej liczby po 1 w zakresie 20, dziesiątkami od danej liczby

		<p>w zakresie 100,</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 10, ○ ustala równoliczność porównywanych zestawów elementów mimo obserwowanych zmian w ich układzie, ○ porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 10 (słownie i z użyciem znaków: <, >, =), ○ dodaje i odejmuje liczby w zakresie 10, ○ zna będące w obiegu monety i banknoty, ○ zna wartość nabywczą pieniędzy, ○ rozumie czym jest dług, ○ mierzy i zapisuje wynik pomiaru długości, szerokości i wysokości przedmiotów oraz odległości, ○ posługuje się jednostkami: centymetr, metr, ○ waży przedmioty, różnicuje przedmioty cięższe, lżejsze, ○ odmierza płyny różnymi miarkami, ○ odczytuje temperaturę, ○ zna kolejność dni tygodnia i miesięcy, ○ odczytuje wskazania pełnych godzin na zegarach w systemie: 12-godzinnym, wyświetlających cyfry i ze wskazówkami, ○ rozpoznaje i nazywa koła, prostokąty (w tym kwadraty) i trójkąty (również położone w różny sposób oraz w sytuacji, gdy figury zachodzą na siebie), ○ rysuje odcinki o podanej długości (do 10 cm), ○ wyprowadza kierunki od siebie i innych osób, ○ określa położenie obiektów względem obranego obiektu, używając określeń: góra, dół, przód, tył, w prawo, w lewo oraz ich kombinacji, ○ dostrzega symetrię (np. w rysunku motyla), ○ rysuje drugą połowę symetrycznej figury, ○ zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej, ○ rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu.
8.	ZAJĘCIA KOMPUTEROWE	<ul style="list-style-type: none"> ○ posługuje się komputerem w podstawowym zakresie, ○ posługuje się wybranymi programami i grami edukacyjnymi, rozwijając swoje zainteresowania, ○ dostrzega elementy aktywne na stronie internetowej, nawiguje po stronach w określonym zakresie, ○ odtwarza animacje i prezentacje multimedialne, ○ wpisuje za pomocą klawiatury litery, cyfry, ○ wykonuje rysunki za pomocą wybranego edytora grafiki, np. z gotowych figur, ○ wie, że praca przy komputerze męczy wzrok,

		<p>nadwyreża kręgosłup, ogranicza kontakty społeczne,</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wie, jak trzeba korzystać z komputera, żeby nie narażać własnego zdrowia, ○ stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera, Internetu i multimediiów, ○ wie, że Internet jest jednym ze źródeł informacji.
9.	ZAJĘCIA TECHNICZNE	<ul style="list-style-type: none"> ○ rozpoznaje rodzaje maszyn i urządzeń: transportowych (samochody, statki, samoloty), wytwórczych (narzędzia, przyrządy), informatycznych (komputer, laptop, telefon komórkowy), ○ orientuje się w rodzajach budowli (budynki mieszkalne, biurowe, przemysłowe, mosty, tunele, wieże) i urządzeń elektrycznych (latarka, prądnica rowerowa), ○ przedstawia pomysły rozwiązań technicznych: planuje kolejne czynności, dobiera odpowiednie materiały np. papier, materiały włókiennicze oraz narzędzia, ○ posiada umiejętności odmierzenia potrzebnej ilości materiału, cięcia papieru, tektury itp., ○ buduje latawce, makiety domów itp., ○ utrzymuje ład i porządek wokół siebie, w miejscu pracy, ○ sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymaniu porządku, ○ właściwie używa narzędzi, ○ wie, jak należy bezpiecznie poruszać się drogach (w tym na rowerze) i korzystać ze środków komunikacji, ○ wie, jak trzeba zachować się w sytuacji wypadku.
9.	WYCHOWANIE FIZYCZNE I EDUKACJA ZDROWOTNA <ul style="list-style-type: none"> ● w zakresie sprawności fizycznej ● w zakresie treningu zdrowotnego ● w zakresie sportów całego życia i wypoczynku 	<ul style="list-style-type: none"> ○ realizuje marszobieg, ○ potrafi pokonywać przeszkody naturalne i sztuczne; ○ wykonuje ćwiczenia równoważne np. bez przyboru; ○ posługuje się piłką: rzuca, chwytą, kozłuje, odbija i prowadzi ją, ○ jeździ np. na rowerze, wrotkach, ○ przestrzega zasad poruszania się po drogach, ○ bierze udział w zabawach, mini grach, ○ wie, jak należy zachować się w sytuacjach zwycięstwa i radzi sobie z porażkami w miarę możliwości;

	<ul style="list-style-type: none"> ● w zakresie bezpieczeństwa i edukacji zdrowotnej 	<ul style="list-style-type: none"> ○ dba o higienę osobistą i czystość odzieży, ○ wie, jakie znaczenie dla zdrowia ma właściwe odżywianie się oraz aktywność fizyczna, ○ wie, że nie można samodzielnie zażywać lekarstw i stosować środków chemicznych niezgodnie z przeznaczeniem, ○ dba o prawidłową postawę, np. siedząc w ławce, przy stole, ○ przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych, ○ potrafi wybrać bezpieczne miejsce do zabaw i gier ruchowych, ○ wie, do kogo zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.
11.	ETYKA:	<ul style="list-style-type: none"> ○ rozumie, że ludzie mają równe prawa, niezależnie od tego, gdzie się urodzili, jak wyglądają, jaką religię wyznają, jaki mają status materialny, ○ okazuje szacunek osobom starszym, ○ stara się nieść pomoc potrzebującym, ○ wie, że dzieci niepełnosprawne znajdują się w trudnej sytuacji i pomaga im, ○ wie, na czym polega prawdomówność i jak ważna jest odwaga przeciwstawiania się kłamstwu i obmowie, ○ potrafi z tej perspektywy oceniać zachowania bohaterów baśni, opowiadań, legend, komiksów, ○ wie, że nie można zabierać cudzej własności i stara się tego przestrzegać, ○ wie, że należy naprawić wyrządzoną szkodę, ○ dostrzega, kiedy postaci z baśni, opowiadań, legend, komiksów nie przestrzegają reguły „nie kradnij”, ○ pamięta o oddawaniu pożyczonych rzeczy, nie niszczy ich, ○ przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (grzecznie zwraca się do innych, współpracuje w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych (grzecznie zwraca się do innych, ustępuje osobom starszym miejsca w autobusie, podaje upuszczony przedmiot itp.), ○ nawiązuje i pielęgnuje przyjaźnie w miarę swoich możliwości, ○ wie, że jest częścią przyrody, chroni ją i szanuje, ○ nie niszczy swojego otoczenia.

Treści kształcenia w klasie drugiej

Zakres treści kształcenia dla klasy drugiej proponujemy dostosować indywidualnie w zależności od możliwości i potrzeb uczniów.

Treści kształcenia w klasie trzeciej i przewidywane osiągnięcia uczniów po klasie trzeciej

L.p.	EDUKACJA	TREŚCI KSZTAŁCENIA ZAWARTE W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ I PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW PO KLASIE TRZECIEJ
1.	POLONISTYCZNA: <ul style="list-style-type: none">● Korzystanie z informacji ● Analiza i interpretacja tekstów kultury ● Tworzenie wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none">○ uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji,○ rozumie sens kodowania i dekodowania informacji,○ odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne,○ wyszukuje w tekście potrzebne informacje i w miarę możliwości korzysta ze słowników i encyklopedii przeznaczonych dla dzieci,○ zna formy użytkowe: życzenia, zaproszenie, zawiadomienie, list, notatka do kroniki i potrafi z nich korzystać; ○ przejawia wrażliwość estetyczną,○ rozszerza zasób słownictwa poprzez kontakt z dziełami literackimi,○ w tekście literackim zaznacza wybrane fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów,○ czyta teksty i recytuje wiersze, z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji, poprawnej dykcji,○ ma potrzebę kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci, czyta wybrane przez siebie i wskazane przez nauczyciela książki, wypowiada się na ich temat; ○ tworzy w formie ustnej i pisemnej kilkudzaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie, krótki opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie,○ dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych,○ uczestniczy w rozmowach, także inspirowanych literaturą: zadaje pytania, udziela odpowiedzi, prezentuje własne zdanie i formułuje wnioski,○ poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych,○ dba o kulturę wypowiedziania się,○ poprawnie artykułuje głoski, akcentuje wyrazy, stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu

	<ul style="list-style-type: none"> ● Dbłość o kulturę języka ● Początkowa nauka czytania i pisania. ● Wypowiadanie się w małych formach teatralnych 	<ul style="list-style-type: none"> ○ oznajmującym, pytającym i rozkazującym, porządkuje chronologicznie ilustracje, układa puzzle dotyczące treści znanej bajki; ○ dba o kulturę wypowiedzi i języka, stosuje formuły grzecznościowe, dobiera właściwe formy komunikowania się nie tylko w różnych sytuacjach społecznych ale także inspirowanych literaturą; ○ rozumie pojęcia: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie, ○ zna wszystkie litery alfabetu, ○ czyta i rozumie teksty przeznaczone dla dzieci i wyciąga z nich wnioski, ○ dostrzega różnicę między literą i głoską, ○ dzieli wyrazy na sylaby, ○ oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście, ○ przepisuje teksty i pisze z pamięci i ze słuchu, ○ pisze czytelnie i estetycznie, przestrzega zasad kaligrafii, ○ dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną; ○ uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego, ○ rozumie umowne znaczenie rekwizytu i potrafi posłużyć się nim w odgrywanej scenie.
2.	JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY:	<ul style="list-style-type: none"> ○ wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, trzeba nauczyć się ich języka; ○ reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela; ○ rozumie wypowiedzi ze słuchu: ○ rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu, ○ rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać, ○ rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów, ○ rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo); ○ czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania; ○ zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów, ○ recytuje wiersze i rymowanki, śpiewa piosenki w języku obcym, ○ nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je,

		<ul style="list-style-type: none"> ○ improwizuje głosem i na instrumentach według ustalonych zasad, ○ wykonuje proste utwory, interpretuje je zgodnie z ich rodzajem i funkcją.
4.	<p>PLASTYCZNA:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● W zakresie percepcji sztuki ● W zakresie ekspresji przez sztukę ● W zakresie recepcji sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> ○ określa swoją przynależność kulturową poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, ○ uczestniczy w życiu kulturalnym tych środowisk, wie o istnieniu placówek kultury działających na ich rzecz, ○ korzysta z przekazów medialnych; stosuje ich wytwory w swojej działalności twórczej (zgodnie z elementarną wiedzą o prawach autora); ○ ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem, muzyką, ○ korzysta z narzędzi multimedialnych, ○ podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne, ○ realizuje proste projekty w zakresie form użytkowych, w tym służące kształtowaniu własnego wizerunku i otoczenia oraz upowszechnianiu kultury w środowisku szkolnym (stosując określone narzędzia i wytwory przekazów medialnych); ○ rozróżnia takie dziedziny działalności twórczej człowieka jak: architektura, sztuki plastyczne oraz inne określone dyscypliny sztuki (fotografika, film) i przekazy medialne (telewizja, internet) a także rzemiosło artystyczne i sztukę ludową, ○ rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury, ○ opisuje ich cechy charakterystyczne posługując się elementarnymi terminami właściwymi dla tych dziedzin działalności twórczej.
5.	<p>SPOŁECZNA :</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ odróżnia co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi, ○ odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwym i prawdomównym, ○ nie krzywdzi innych, pomaga słabszym i potrzebującym, ○ zna podstawowe relacje między najbliższymi, ○ podejmuje obowiązki domowe i rzetelnie je

		<p>wypełnia,</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami, ○ ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę, ○ rozumie, co to jest sytuacja ekonomiczna rodziny, i wie, że trzeba do niej dostosować swe oczekiwania, ○ współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w różnych sytuacjach życiowych, ○ przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, ○ wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe), ○ rozumie potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami w miejscu zamieszkania, ○ jest chętny do pomocy, respektuje prawo innych do pracy i wypoczynku, ○ jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej itp., ○ wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa, ○ zna prawa ucznia i jego obowiązki (w tym zasady bycia dobrym kolegą) i respektuje je, ○ uczestniczy w szkolnych wydarzeniach, ○ zna najbliższą okolicę, jej ważniejsze obiekty, tradycje, ○ potrafi wymienić status administracyjny swojej miejscowości (wieś, miasto), ○ wie, w jakim regionie mieszka, ○ uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez lokalną społeczność, ○ wie, jakiej jest narodowości, ○ wie, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie, ○ zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn narodowy) i najważniejsze wydarzenia historyczne, ○ orientuje się w tym, że są ludzie szczególnie zasłużeni dla miejscowości, w której mieszka, dla Polski i świata, ○ rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej, ○ wie, jak ważna jest praca w życiu człowieka, ○ wie, jaki zawód wykonują jego najbliżsi i znajomi, ○ wie, czym zajmuje się np. kolejarz, aptekarz, policjant, weterynarz, ○ wie, gdzie można bezpiecznie organizować zabawy, a gdzie nie można i dlaczego, ○ zna zagrożenia ze strony ludzi, ○ potrafi powiadomić dorosłych o wypadku, zagrożeniu, niebezpieczeństwie, ○ zna numery telefonów: pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji oraz ogólnopolski numer alarmowy 112.
--	--	---

6.	PRZYRODNICZA:	<ul style="list-style-type: none"> ○ obserwuje i prowadzi proste doświadczenia przyrodnicze, analizuje je i wiąże przyczynę ze skutkiem, ○ opisuje życie w wybranych ekosystemach: w lesie, ogrodzie, parku, na łące i w zbiornikach wodnych, ○ wie, jakie warunki są konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, w szkolnych uprawach i hodowlach itp., ○ wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku i podaje proste przykłady, ○ nazywa charakterystyczne elementy typowych krajobrazów Polski: nadmorskiego, nizinnego, górskiego, ○ nazywa oraz wyróżnia zwierzęta i rośliny typowe dla wybranych regionów Polski, ○ rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne, ○ wyjaśnia zależność zjawisk przyrody od pór roku, ○ wie, jak zachować się odpowiednio do warunków atmosferycznych, ○ podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku, ○ wie, że należy segregować śmieci, rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych, ○ wie, że należy oszczędzać wodę, ○ wie, jakie zniszczenia w przyrodzie powoduje człowiek (wypalanie łąk, zaśmiecanie lasów, nadmierny hałas, kłusownictwo), ○ chroni przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę, pomaga zwierzętom, ○ zna wpływ przyrody nieożywionej na życie ludzi, zwierząt i roślin: <ul style="list-style-type: none"> – wpływ światła słonecznego na cykliczność życia na Ziemi, – znaczenie powietrza i wody dla życia człowieka, roślin i zwierząt, – znaczenie wybranych skał i minerałów dla człowieka (np. węgla i gliny), ○ nazywa podstawowe części ciała i organy wewnętrzne zwierząt i ludzi (np. serce, płuca, żołądek), ○ zna podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się, ○ rozumie konieczność kontrolowania stanu zdrowia i stosuje się do zaleceń lekarza i lekarza dentystry, ○ dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych (w miarę możliwości), ○ orientuje się w zagrożeniach ze strony zwierząt i roślin, a także w zagrożeniach typu burza, huragan, śnieżycy, lawina, powódź itp.,
----	----------------------	---

7.	MATEMATYCZNA	<ul style="list-style-type: none"> ○ wie, jak trzeba zachować się w takich sytuacjach. ○ klasyfikuje obiekty i tworzy proste serie, ○ dostrzega i kontynuuje regularności, ○ liczy (w przód i w tył) od danej liczby po 1, dziesiątkami od danej liczby w zakresie 100 i setkami od danej liczby w zakresie 1000, ○ zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 1000, ○ rozumie dziesiątkowy system pozycyjny, ○ ustala równoliczność porównywanych zestawów elementów mimo obserwowanych zmian w ich układzie, ○ porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 1000 (słownie i z użyciem znaków: $<$, $>$, $=$), ○ dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 (bez algorytmów działań pisemnych), ○ sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania, ○ mnoży i dzieli liczby w zakresie tabliczki mnożenia (bez algorytmów działań pisemnych), ○ podaje z pamięci iloczyny, ○ sprawdza wyniki dzielenia za pomocą mnożenia, ○ rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka (bez przenoszenia na drugą stronę), ○ rozwiązuje proste zadania tekstowe (w tym zadania na porównywanie różnicowe, ale bez porównywania ilorazowego), ○ zna będące w obiegu monety i banknoty, ○ zna wartość nabywczą pieniędzy, ○ rozumie czym jest dług, ○ wykonuje łatwe obliczenia pieniężne (cena, ilość, wartość) i radzi sobie w sytuacjach codziennych wymagających takich umiejętności, ○ mierzy i zapisuje wynik pomiaru długości, szerokości i wysokości przedmiotów oraz odległości ○ posługuje się jednostkami: milimetr, centymetr, metr, ○ wykonuje łatwe obliczenia dotyczące tych miar (bez wyrażeń dwumianowanych i zamiany jednostek w obliczeniach formalnych), ○ używa pojęcia kilometr w sytuacjach życiowych, np. jechaliśmy autobusem 27 kilometrów (bez zamiany na metry), ○ waży przedmioty, różnicuje przedmioty cięższe, lżejsze, ○ używa określeń: kilogram, pół kilograma, dekagram, gram, ○ wykonuje łatwe obliczenia, używając tych miar (bez wyrażeń dwumianowanych i zamiany
----	---------------------	---

		<p>jednostek w obliczeniach formalnych),</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ odmierza płyny różnymi miarkami, ○ używa określeń: litr, pół litra, ćwierć litra, ○ odczytuje temperaturę (bez konieczności posługiwania się liczbami ujemnymi, np. 5 stopni mrozu, 3 stopnie poniżej zera), ○ odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim od I do XII, ○ podaje i zapisuje daty, ○ zna kolejność dni tygodnia i miesięcy, ○ porządkuje chronologicznie daty, ○ wykonuje obliczenia kalendarzowe w sytuacjach życiowych, ○ odczytuje wskazania zegarów w systemach: 12- i 24-godzinnym, wyświetlających cyfry i ze wskazówkami, ○ posługuje się pojęciami: godzina, pół godziny, kwadrans, minuta, ○ wykonuje proste obliczenia zegarowe, ○ rozpoznaje i nazywa koła, prostokąty (w tym kwadraty) i trójkąty (również położone w różny sposób oraz w sytuacji, gdy figury zachodzą na siebie), ○ rysuje odcinki o podanej długości , ○ oblicza obwody trójkątów i prostokątów (bez wyrażeń dwumianowanych i zamiany jednostek w obliczeniach formalnych), ○ wyprowadza kierunki od siebie i innych osób, ○ określa położenie obiektów względem obranego obiektu, używając określeń: góra, dół, przód, tył, w prawo, w lewo oraz ich kombinacji, ○ dostrzega symetrię (np. w rysunku motyla), ○ rysuje drugą połowę symetrycznej figury, ○ zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej, ○ rysuje figury w powiększeniu i w pomniejszeniu.
8.	ZAJĘCIA KOMPUTEROWE	<ul style="list-style-type: none"> ○ posługuje się komputerem w podstawowym zakresie, ○ posługuje się wybranymi programami i grami edukacyjnymi, rozwijając swoje zainteresowania, ○ korzysta z opcji w programach, ○ wyszukuje informacje i korzysta z nich: <ul style="list-style-type: none"> – przegląda wybrane przez nauczyciela strony internetowe (np. strona swojej szkoły), – dostrzega elementy aktywne na stronie internetowej, nawiguje po stronach w określonym zakresie, – odtwarza animacje i prezentacje multimedialne,

	<ul style="list-style-type: none"> • dbałość o bezpieczeństwo własne i innych 	<p>modele samochodów, samolotów i statków,</p> <ul style="list-style-type: none"> – w miarę możliwości, montażu obwodów elektrycznych, szeregowych i równoległych z wykorzystaniem gotowych zestawów; <ul style="list-style-type: none"> ○ utrzymuje ład i porządek wokół siebie, w miejscu pracy, ○ sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymaniu porządku, ○ właściwie używa narzędzi i urządzeń technicznych, ○ wie, jak należy bezpiecznie poruszać się po drogach (w tym na rowerze) i korzystać ze środków komunikacji, ○ wie, jak trzeba zachować się w sytuacji wypadku.
9.	<p>WYCHOWANIE FIZYCZNE I EDUKACJA ZDROWOTNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • w zakresie sprawności fizycznej • w zakresie treningu zdrowotnego • w zakresie sportów całego życia i wypoczynku • w zakresie bezpieczeństwa i edukacji zdrowotnej 	<ul style="list-style-type: none"> ○ realizuje marszobieg trwający co najmniej 15 minut, ○ potrafi pokonywać przeszkody naturalne i sztuczne, ○ umie wykonać próbę siły mięśni brzucha oraz próbę gibkości dolnego odcinka kręgosłupa; ○ przyjmuje pozycje wyjściowe i ustawienia do ćwiczeń oraz wykonuje przewrót w przód, ○ skacze przez skakankę, wykonuje przeskoki jedno- i obunóż nad niskimi przeszkodami, ○ wykonuje ćwiczenia równoważne bez przyboru, z przyborem i na przyrządzie, ○ posługuje się piłką: rzuca, chwytą, kozłuje, odbija i prowadzi ją, ○ jeździ np. na rowerze, wrotkach, ○ przestrzega zasad poruszania się po drogach, ○ bierze udział w zabawach, minigrach i grach terenowych, zawodach sportowych, respektując reguły i podporządkowując się decyzjom sędziego, ○ wie, jak należy zachować się w sytuacjach zwycięstwa i radzi sobie z porażkami w miarę możliwości; ○ dba o higienę osobistą i czystość odzieży, ○ wie, jakie znaczenie dla zdrowia ma właściwe odżywianie się oraz aktywność fizyczna, ○ wie, że nie można samodzielnie zażywać leków i stosować środków chemicznych niezgodnie z przeznaczeniem, ○ dba o prawidłową postawę, np. siedząc w ławce, przy stole,

		<ul style="list-style-type: none"> ○ przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych, ○ posługuje się przyborami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem, ○ potrafi wybrać bezpieczne miejsce do zabaw i gier ruchowych, ○ wie, do kogo zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.
11.	ETYKA:	<ul style="list-style-type: none"> ○ rozumie, że ludzie mają równe prawa, niezależnie od tego, gdzie się urodzili, jak wyglądają, jaką religię wyznają, jaki mają status materialny, ○ okazuje szacunek osobom starszym, ○ zastanawia się nad tym, na co ma wpływ, na czym mu zależy, do czego może dążyć nie krzywdząc innych, ○ stara się nieść pomoc potrzebującym, ○ wie, że dzieci niepełnosprawne znajdują się w trudnej sytuacji i pomaga im, ○ wie, na czym polega prawdomówność i jak ważna jest odwaga przeciwstawiania się kłamstwu i obmowie, ○ potrafi z tej perspektywy oceniać zachowania bohaterów baśni, opowiadań, legend, komiksów, ○ wie, że nie można zabierać cudzej własności i stara się tego przestrzegać, ○ wie, że należy naprawić wyrządzoną szkodę, ○ dostrzega, kiedy postaci z baśni, opowiadań, legend, komiksów nie przestrzegają reguły „nie kradnij”, ○ pamięta o oddawaniu pożyczonych rzeczy, nie niszczy ich, ○ nawiązuje i pielęgnuje przyjaźnie w miarę swoich możliwości, ○ przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (grzecznie zwraca się do innych, współpracuje w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych (grzecznie zwraca się do innych, ustępuje osobom starszym miejsca w autobusie, podaje upuszczony przedmiot itp.), ○ wie, że jest częścią przyrody, chroni ją i szanuje, ○ nie niszczy swojego otoczenia.

5. Sposoby realizacji podstawy programowej:

Należy podkreślić innowacyjność prezentowanego programu, który w pełni wykorzystuje pracę przy komputerze w procesie dydaktycznym do samodzielnego zdobywania wiedzy. Komputer tutaj jest narzędziem kształcenia, wspomagającym program. Umożliwiającym szybkie zdobycie potrzebnych informacji, ich przetwarzanie oraz komunikację. Jako środek audiowizualny, przyczynia się do harmonijnego rozwoju zdolności ucznia, zarówno intelektualnych, fizycznych, jak i moralnych. Stwarza zupełnie nowe możliwości dla wszystkich przedmiotów nauczania. W nauczaniu języków obcych poprzez różne gry edukacyjne, ćwiczenia interaktywne, (ciekawe, kolorowe, łączące złożone ćwiczenia i aktywności), pobudza wiele zmysłów, pomaga w prezentacji nowego materiału i utrwaleniu go. Pozwala w trakcie jednej lekcji na dostrzeganie faktów, ich analizę, syntezę i zastosowanie w praktyce, może również systematycznie sprawdzać wiadomości ucznia, co pozwala skrócić czas przeznaczony na utrwalanie materiału czy kontrolowanie wiedzy.⁵

Obudowa dydaktyczna, zawiera szczegółowo opracowane przykładowe sposoby realizacji treści zapisanych w podstawie programowej I etapu edukacyjnego w zakresie klasy pierwszej.

Liczymy na to, że będzie ona poprzez:

- Scenariusze lekcji tradycyjnych i multimedialnych (zawierających karty pracy, ćwiczenia interaktywne, gry edukacyjne, nagrania dźwiękowe, grafiki, animacje komputerowe)
- testy sprawdzające,
- narzędzia do diagnozy,
- projekty edukacyjne,

inspiracją dla twórczego nauczyciela do wykorzystania podobnych narzędzi (w momencie pisania programu są tworzone) na poziomie klasy drugiej i trzeciej I etapu kształcenia.

⁵ W. Okoń, *Od kształcenia wszechstronnego do wielostronnego*. Warszawa 1997

L.p.	Edukacja	Treści zawarte w podstawie programowej	Sposoby realizacji podstawy programowej zawarte w obudowie programu nauczania
1.	<p>POLONISTYCZNA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korzystanie z informacji 	<ul style="list-style-type: none"> ○ uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji (obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć co przekazują) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?” ➤ S2: „Idę do szkoły” ➤ S4: „Kto pracuje w mojej szkole?” ➤ S6: „Jak wygląda liliput?” ➤ S7: „Gdzie mieszka olbrzym?” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S9: „Mam dzisiaj dużo zadane” ➤ S10: „W grupie różniej” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S18: „Rola owadów” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer ➤ S20: „Spacer po parku” ➤ S21: „Moja rodzina” ➤ S22: „Moje rodzeństwo” ➤ S23: „Mama mojej mamy, tata mojego taty” ➤ S25: „Najbardziej lubię malować” ➤ S26: „Zawody” ➤ S27: „Jak będę duży, zostanę astronautą”

	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza i interpretacja tekstów kultury 	<ul style="list-style-type: none"> ○ rozumie sens kodowania i dekodowania informacji ○ odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy ○ przejawia wrażliwość estetyczną ○ rozszerza zasób słownictwa poprzez kontakt z dziełami literackimi ○ czyta teksty i recytuje wiersze, z uwzględnieniem 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S30: „Dbamy o nasze zwierzęta domowe” ➤ S37: „Wiersze” ➤ S40: „Odległe planety” ➤ S48: „Gdzie zimują raki?” ➤ S53: „Kim będę w przyszłości?” ➤ S57: „Jak zapisać pogodę?” ➤ S69: „Co to za hałas? Słuch” ➤ S70: „Zobacz, jaki piękny obraz! Wzrok” ➤ S74: „Co się dzieje w lesie zimą?” ➤ S76: „Wolisz sanki, czy łyżwy?” ➤ S2: „Idę do szkoły” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S69: „Co to za hałas? Słuch” ➤ S2: „Idę do szkoły” ➤ S4: „Kto pracuje w mojej szkole?” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S69: „Co to za hałas? Słuch” ➤ S70: „Zobacz, jaki piękny obraz! Wzrok” ➤ S5: „Piórnik pełen skarbów” ➤ S6: „Jak wygląda liliput?” ➤ S31: „K jak „Kot w butach”” ➤ S32: „J jak Jaś. Bajka o Jasiu i Małgosi” ➤ S43: „Dom w bajkach”
--	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie wypowiedzi 	<p>interpunkcji, intonacji, poprawnej dykcji</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ tworzy w formie ustnej i pisemnej kilkudzaniową wypowiedź (komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S37: „Wiersze” ➤ S39: „Komiks” ➤ S79: „Znaki wiosny” ➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?” ➤ S4: „Kto pracuje w mojej szkole?” ➤ S6: „Jak wygląda liliput?” ➤ S7: „Gdzie mieszka olbrzym?” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S9: „Mam dzisiaj dużo zadane” ➤ S10: „W grupie różnie?” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S18: „Rola owadów” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer ➤ S20: „Spacer po parku” ➤ S22: „Moje rodzeństwo” ➤ S23: „Mama mojej mamy, tata mojego taty” ➤ S25: „Najbardziej lubię malować” ➤ S29: „Nasi domowi przyjaciele” ➤ S39: „Komiks” ➤ S43: „Dom w bajkach” ➤ S49: „Jak mogę oszczędzać wodę?” ➤ S50: „Polska-moja Ojczyzna” ➤ S53: „Kim będę w przyszłości?” ➤ S57: „Jak zapisać pogodę?”
--	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Dbłość o kulturę języka 	<ul style="list-style-type: none"> ○ porządkuje chronologicznie ilustracje, układa puzzle dotyczące treści znanej bajki ○ dba o kulturę wypowiedzi i języka ○ stosuje formuły grzecznościowe (w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób, dostosowuje ton głosu do sytuacji, np. nie mówi zbyt głośno) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S68: „Jakie to miłe w dotyku! Dotyk” ➤ S72: „Święta w baśniach” ➤ S73: „Święta w moim domu” ➤ S74: „Co się dzieje w lesie zimą?” ➤ S76: „Wolisz sanki, czy łyżwy?” ➤ S82: „Gospodarstwo na wsi” ➤ S83: „W domu na wsi” ➤ S43: „Dom w bajkach” ➤ S26: „Zawody” ➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?” ➤ S6: „Jak wygląda liliput?” ➤ S7: „Gdzie mieszka olbrzym?” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S9: „Mam dzisiaj dużo zadane” ➤ S10: „W grupie różniej” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S18: „Rola owadów” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer ➤ S20: „Spacer po parku” ➤ S21: „Moja rodzina” ➤ S22: „Moje rodzeństwo”
--	---	--	--

		<p>o dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych, także inspirowanych literaturą</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S23: „Mama mojej mamy, tata mojego taty” ➤ S26: „Zawody” ➤ S27: „Jak będę duży, zostanę astronautą” ➤ S55: „Konkurs omnibusa-finał projektu edukacyjnego” ➤ S63: „Zabawy moich rodziców, moich dziadków” ➤ S68: „Jakie to miłe w dotyku! Dotyk” ➤ S74: „Co się dzieje w lesie zimą?” ➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?” ➤ S5: „Piórnik pełen skarbów” ➤ S10: „W grupie różniej” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S23: „Mama mojej mamy, tata mojego taty” ➤ S29: „Nasi domowi przyjaciele” ➤ S32: „J jak Jaś. Bajka o Jasiu i Małgosi” ➤ S38: „Teatr” ➤ S51: „Polska-moja Ojczyzna” ➤ S63: „Zabawy moich rodziców, moich dziadków” ➤ S69: „Co to za hałas? Słuch” ➤ S70: „Zobacz, jaki piękny obraz! Wzrok” ➤ S72: „Święta w baśniach” ➤ S73: „Święta w moim domu” ➤ S74: „Co się dzieje w lesie zimą?” ➤ S82: „Gospodarstwo na wsi” ➤ S83: „W domu na wsi”
--	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Początkowa nauka czytania i pisania. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ rozumie pojęcia: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie ○ zna wszystkie litery alfabetu ○ czyta i rozumie teksty przeznaczone dla dzieci ○ dostrzega różnicę między literą i głoską ○ dzieli wyrazy na sylaby ○ oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście ○ przepisuje teksty i pisze z pamięci ○ pisze czytelnie i estetycznie, przestrzega zasad kaligrafii 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S21: „Moja rodzina” ➤ S24: „Cześć! Jestem Basia, wasza nowa koleżanka” ➤ S27: „Jak będę duży, zostanę astronautą” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S41: „W moim magicznym domu” ➤ S62: „Nasze ulubione zabawy” ➤ S66: „Pyszne! Smak” ➤ S67: „Co tak pachnie? Węch” ➤ S24: „Cześć! Jestem Basia, wasza nowa koleżanka” ➤ S39: „Komiks” ➤ S40: „Odległe planety” ➤ S43: „Dom w bajkach” ➤ S64: „Gramy w rymy” ➤ S72: „Święta w baśniach” ➤ S79: „Znaki wiosny” ➤ S82: „Gospodarstwo na wsi” ➤ S83: „W domu na wsi” ➤ S64: „Gramy w rymy” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S31: „K jak „Kot w butach”” ➤ S33: „Y jak yeti”
--	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Wypowiadanie się w małych formach teatralnych 	<ul style="list-style-type: none"> ○ dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną ○ uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego ○ rozumie umowne znaczenie rekwizytu i potrafi posłużyć się nim w odgrywanej scenie 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S41: „W moim magicznym domu” ➤ S62: „Nasze ulubione zabawy” ➤ S67: „Co tak pachnie? Węch” ➤ S79: „Znaki wiosny” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S38: „Teatr” ➤ S72: „Święta w baśniach” ➤ S82: „Gospodarstwo na wsi” ➤ S83: „W domu na wsi” ➤ S38: „Teatr”
2.	JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY:	<ul style="list-style-type: none"> ○ wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, trzeba nauczyć się ich języka ○ reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?” ➤ S69: „Co to za hałas? Słuch” ➤ S70: „Zobacz, jaki piękny obraz! Wzrok” ➤ S2: „Idę do szkoły” ➤ S4: „Kto pracuje w mojej szkole?” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S9: „Mam dzisiaj dużo zadane” ➤ S10: „W grupie różniej” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S17: „Jaki to owad?”

		<ul style="list-style-type: none"> ○ rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu ○ nazywa obiekty z otoczenia 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S18: „Rola owadów” ➤ S29: „Nasi domowi przyjaciele” ➤ S31: „K jak „Kot w butach”” ➤ S33: „Y jak yeti” ➤ S42: „D jak dom” ➤ S43: „Dom w bajkach” ➤ S45: „Mój dom, moja okolica, mój kraj, mój kontynent...” ➤ S50: „Ziemniaki cudaki” ➤ S51: „Polska-moja Ojczyzna” ➤ S60: „Wiosna, lato, jesień, zima” ➤ S67: „Co tak pachnie? Węch” ➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?” ➤ S2: „Idę do szkoły” ➤ S3: „Ile tu ławek?” ➤ S4: „Kto pracuje w mojej szkole?” ➤ S5: „Piórnik pełen skarbów” ➤ S6: „Jak wygląda liliput?” ➤ S7: „Gdzie mieszka olbrzym?” ➤ S9: „Mam dzisiaj dużo zadane” ➤ S10: „W grupie różniej” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S18: „Rola owadów” ➤ S20: „Spacer po parku”
--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> ➤ S21: „Moja rodzina” ➤ S22: „Moje rodzeństwo” ➤ S23: „Mama mojej mamy, tata mojego taty” ➤ S24: „Cześć! Jestem Basia, wasza nowa koleżanka” ➤ S25: „Najbardziej lubię malować” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S29: „Nasi domowi przyjaciele” ➤ S30: „Dbamy o nasze zwierzęta domowe” ➤ S34: „Rower na dwóch kołach” ➤ S35: „Świat figur geometrycznych” ➤ S36: „Giuseppe Arcimboldo i jego obrazy” ➤ S38: „Teatr” ➤ S39: „Komiks” ➤ S40: „Odległe planety” ➤ S41: „W moim magicznym domu” ➤ S42: „D jak dom” ➤ S44: „Dom moich marzeń” ➤ S45: „Mój dom, moja okolica, mój kraj, mój kontynent...” ➤ S46: „Zwyczaje pszczół” ➤ S47: „Kto mieszka w stawie?” ➤ S48: „Gdzie zimują raki?” ➤ S49: „Jak mogę oszczędzać wodę?” ➤ S50: „Ziemniaki cudaki” ➤ S52: „Z kim graniczy Polska?” ➤ S53: „Kim będę w przyszłości?” ➤ S54: „Dbam o swoją planetę” ➤ S57: „Jak zapisać pogodę?” ➤ S58: „Jak się ubrać w niepogodę?” ➤ S59: „Dźwięki pogody” ➤ S64: „Gramy w rymy” ➤ S65: „Pomóż ptakom przetrwać zimę” ➤ S66: „Pyszne! Smak”
--	--	--	---

		<p>○ zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S68: „Jakie to miłe w dotyku! Dotyk” ➤ S69: „Co to za hałas? Słuch” ➤ S72: „Święta w baśniach” ➤ S73: „Święta w moim domu” ➤ S74: „Co się dzieje w lesie zimą?” ➤ S76: „Wolisz sanki, czy łyżwy?” ➤ S77: „Zimowe mistrzostwa sportowe” ➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?” ➤ S3: „Ile tu ławek?” ➤ S5: „Piórnik pełen skarbów” ➤ S24: „Cześć! Jestem Basia, wasza nowa koleżanka” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S30: „Dbamy o nasze zwierzęta domowe” ➤ S31: „K jak „Kot w butach”” ➤ S32: „J jak Jaś. Bajka o Jasiu i Małgosi” ➤ S33: „Y jak yeti” ➤ S37: „Wiersze” ➤ S39: „Komiks” ➤ S40: „Odległe planety” ➤ S43: „Dom w bajkach” ➤ S45: „Mój dom, moja okolica, mój kraj, mój kontynent. ...” ➤ S48: „Gdzie zimują raki?” ➤ S52: „Z kim graniczy Polska?” ➤ S57: „Jak zapisać pogodę?” ➤ S59: „Dźwięki pogody” ➤ S60: „Wiosna, lato, jesień, zima” ➤ S61: „W czasie deszczu dzieci się nudzą” ➤ S68: „Jakie to miłe w dotyku! Dotyk” ➤ S69: „Co to za hałas? Słuch” ➤ S74: „Co się dzieje w lesie zimą?”
--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> ○ recytuje wiersze i rymowanki, śpiewa piosenki w języku obcym ○ rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawionych także za pomocą obrazów, gestów 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S75: „Lepimy bałwana!” ➤ S80: „Dni tygodnia” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer” ➤ S20: „Spacer po parku” ➤ S27: „Jak będę duży, zostanę astronautą” ➤ S29: „Nasi domowi przyjaciele” ➤ S44: „Dom moich marzeń” ➤ S56: „Jaka będzie pogoda?” ➤ S62: „Nasze ulubione zabawy” ➤ S64: „Gramy w rymy” ➤ S65: „Pomóż ptakom przetrwać zimę” ➤ S68: „Jakie to miłe w dotyku! Dotyk” ➤ S71: „Święta w Polsce i na świecie” ➤ S72: „Święta w baśniach” ➤ S73: „Święta w moim domu” ➤ S75: „Lepimy bałwana!” ➤ S76: „Wolisz sanki, czy łyżwy?” ➤ S77: „Zimowe mistrzostwa sportowe” ➤ S80: „Dni tygodnia” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S24: „Cześć! Jestem Basia, wasza nowa koleżanka” ➤ S26: „Zawody” ➤ S56: „Jaka będzie pogoda?”
--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> ○ rozumie treść prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo) ○ współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S63: „Zabawy moich rodziców, moich dziadków” ➤ S72: „Święta w baśniach” ➤ S21: „Moja rodzina” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S67: „Co tak pachnie? Węch”
3.	MUZYCZNA: <ul style="list-style-type: none"> • W zakresie odbioru muzyki 	<ul style="list-style-type: none"> ○ śpiewa proste melodie, piosenki z repertuaru dziecięcego ○ wykonuje śpiewanki, rymowanki ○ odtwarza proste rytmy głosem ○ odtwarza i gra na instrumentach perkusyjnych proste rytmy i wzory rytmiczne ○ realizuje sylabami rytmicznymi, gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne ○ reaguje ruchem na puls rytmiczny i jego zmiany, zmiany tempa, metrum i dynamiki (maszeruje, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer” ➤ S75: „Lepimy bałwana!” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S75: „Lepimy bałwana!” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer”

	<ul style="list-style-type: none"> • W zakresie tworzenia muzyki 	<p>biega, podskakuje)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ realizuje proste schematy rytmiczne (tataizacja, ruchem całego ciała) ○ wyraża ruchem nastroj i charakter muzyki ○ słucha muzyki i wyraża swe doznania werbalnie i niewerbalnie ○ wie, że muzykę można zapisać i odczytać 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer” ➤ S21: „Moja rodzina” ➤ S25: „Najbardziej lubię malować”
4.	<p>PLASTYCZNA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • W zakresie percepcji sztuki • W zakresie ekspresji przez sztukę 	<ul style="list-style-type: none"> ○ określa swoją przynależność kulturową poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym ○ ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem, muzyką ○ korzysta z narzędzi multimedialnych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S24: „Cześć! Jestem Basia, wasza nowa koleżanka” ➤ S36: „Giuseppe Arcimboldo i jego obrazy” ➤ S39: „Komiks” ➤ S49: „Jak mogę oszczędzać wodę?” ➤ S53: „Kim będę w przyszłości?” ➤ S58: „Jak się ubrać w niepogodę?” ➤ S59: „Dźwięki pogody” ➤ S60: „Wiosna, lato, jesień, zima” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer” ➤ S23: „Mama mojej mamy, tata mojego taty”

	<ul style="list-style-type: none"> • W zakresie recepcji sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> ○ podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne ○ rozróżnia takie dziedziny działalności twórczej człowieka jak: architektura, sztuki plastyczne oraz inne określone dyscypliny sztuki (fotografia, film) i przekazy medialne (telewizja, internet) a także rzemiosło artystyczne i sztukę ludową ○ rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do polskiego dziedzictwa kultury 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S26: „Zawody” ➤ S5: „Piórnik pełen skarbów” ➤ S6: „Jak wygląda liliput?” ➤ S7: „Gdzie mieszka olbrzym?” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer” ➤ S21: „Moja rodzina” ➤ S22: „Moje rodzeństwo” ➤ S44: „Dom moich marzeń” ➤ S55: „Konkurs omnibusa-finał projektu edukacyjnego” ➤ S58: „Jak się ubrać w niepogodę?” ➤ S36: „Giuseppe Arcimboldo i jego obrazy”
5.	SPOŁECZNA :	<ul style="list-style-type: none"> ○ odróżnia co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi ○ odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwym i prawdomównym ○ nie krzywdzi innych, pomaga słabszym i potrzebującym 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S83: „W domu na wsi” ➤ S83: „W domu na wsi” ➤ S70: „Zobacz, jaki piękny obraz! Wzrok”

		<ul style="list-style-type: none"> ○ zna podstawowe relacje między najbliższymi ○ podejmuje obowiązki domowe i rzetelnie je wypełnia ○ identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami ○ ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę ○ rozumie, co to jest sytuacja ekonomiczna rodziny, i wie, że trzeba do niej dostosować swe oczekiwania ○ współpracuje z innymi w zabawie, w nauce i różnych sytuacjach życiowych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S22: „Moje rodzeństwo” ➤ S42: „D jak dom” ➤ S67: „Co tak pachnie? Węch” ➤ S71: „Święta w Polsce i na świecie” ➤ S73: „Święta w moim domu” ➤ S26: „Zawody” ➤ S27: „Jak będę duży, zostanę astronautą” ➤ S24: „Cześć! Jestem Basia, wasza nowa koleżanka” ➤ S27: „Jak będę duży, zostanę astronautą” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S63: „Zabawy moich rodziców, moich dziadków” ➤ S70: „Zobacz, jaki piękny obraz! Wzrok” ➤ S76: „Wolisz sanki, czy łyżwy?” ➤ S77: „Zimowe mistrzostwa sportowe” ➤ S78: „Zabawy z matematyką” ➤ S83: „W domu na wsi”
--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> ○ przestrzega reguł grzecznościowych obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych ○ wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe) ○ rozumie potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami w miejscu zamieszkania ○ jest chętny do pomocy, respektuje prawo innych do pracy i wypoczynku ○ jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej itp. ○ wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa ○ zna najbliższą okolicę, jej ważniejsze obiekty ○ wie, w jakim regionie mieszka 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S24: „Cześć! Jestem Basia, wasza nowa koleżanka” ➤ S27: „Jak będę duży, zostanę astronautą” ➤ S78: „Zabawy z matematyką” ➤ S83: „W domu na wsi” ➤ S23: „Mama mojej mamy, tata mojego taty” ➤ S83: „W domu na wsi” ➤ S23: „Mama mojej mamy, tata mojego taty” ➤ S78: „Zabawy z matematyką” ➤ S25: „Najbardziej lubię malować” ➤ S70: „Zobacz, jaki piękny obraz! Wzrok” ➤ S71: „Święta w Polsce i na świecie” ➤ S45: „Mój dom, moja okolica, mój kraj, mój kontynent...” ➤ S45: „Mój dom, moja okolica, mój kraj, mój kontynent...”
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> ○ wie, jakiej jest narodowości ○ wie, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie ○ zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn narodowy) ○ rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej ○ wie, jak ważna jest praca w życiu człowieka ○ wie, jaki zawód wykonują jego najbliżsi i znajomi ○ wie, czym zajmuje się np. kolejarz, aptekarz, policjant, weterynarz ○ wie, gdzie można bezpiecznie organizować zabawy, a gdzie nie można i dlaczego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S45: „Mój dom, moja okolica, mój kraj, mój kontynent...” ➤ S51: „Polska-moja Ojczyzna” ➤ S45: „Mój dom, moja okolica, mój kraj, mój kontynent...” ➤ S52: „Z kim graniczy Polska?” ➤ S45: „Mój dom, moja okolica, mój kraj, mój kontynent...” ➤ S51: „Polska-moja Ojczyzna” ➤ S45: „Mój dom, moja okolica, mój kraj, mój kontynent...” ➤ S26: „Zawody” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer” ➤ S4: „Kto pracuje w mojej szkole?” ➤ S53: „Kim będę w przyszłości?” ➤ S61: „W czasie deszczu dzieci się nudzą” ➤ S76: „Zimowe mistrzostwa sportowe”
--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> ○ zna zagrożenia ze strony ludzi ○ potrafi powiadomić dorosłych o wypadku, zagrożeniu, niebezpieczeństwie ○ zna numery telefonów: pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji oraz ogólnopolski numer alarmowy 112 	
6.	PRZYRODNICZA:	<ul style="list-style-type: none"> ○ wie, jakie warunki są konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, w szkolnych uprawach i hodowlach itp. ○ opisuje życie w wybranych ekosystemach: w lesie, ogrodzie, parku, na łące i w zbiornikach wodnych ○ wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku i podaje proste przykłady ○ nazywa charakterystyczne elementy typowych krajobrazów Polski: nadmorskiego, nizinnego, górskiego ○ nazywa oraz wyróżnia zwierzęta i rośliny typowe dla wybranych regionów Polski ○ rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S29: „Nasi domowi przyjaciele” ➤ S30: „Dbamy o nasze zwierzęta domowe” ➤ S50: „Ziemniaki cudaki” ➤ S20: „Spacer po parku” ➤ S47: „Kto mieszka w stawie?” ➤ S65: „Pomóż ptakom przetrwać zimę” ➤ S74: „Co się dzieje w lesie zimą?” ➤ S18: „Rola owadów” ➤ S29: „Nasi domowi przyjaciele” ➤ S46: „Zwyczaje pszczół” ➤ S20: „Spacer po parku” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?”

		<ul style="list-style-type: none"> ○ wie, jak zachować się odpowiednio do warunków atmosferycznych ○ podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku ○ wie, że należy segregować śmieci, rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych ○ wie, że należy oszczędzać wodę ○ wie, jakie zniszczenia w przyrodzie powoduje człowiek (wypalanie łąk, zaśmiecanie lasów, nadmierny hałas, kłusownictwo) ○ chroni przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę, pomaga zwierzętom ○ dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych (w miarę możliwości) ○ orientuje się w zagrożeniach ze strony zwierząt i roślin, a także w zagrożeniach typu burza, huragan, śnieżycy, lawina, powódź itp. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S56: „Jaka będzie pogoda?” ➤ S58: „Jak się ubrać w niepogodę?” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S54: „Dbam o swoją planetę” ➤ S65: „Pomóż ptakom przetrwać zimę” ➤ S74: „Co się dzieje w lesie zimą?” ➤ S54: „Dbam o swoją planetę” ➤ S49: „Jak mogę oszczędzać wodę?” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S29: „Nasi domowi przyjaciele” ➤ S66: „Pyszne! Smak” ➤ S58: „Jak się ubrać w niepogodę?” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S29: „Nasi domowi przyjaciele”
--	--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> ○ wie, jak trzeba zachować się w takich sytuacjach 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S29: „Nasi domowi przyjaciele”
7.	MATEMATYCZNA	<ul style="list-style-type: none"> ○ klasyfikuje obiekty i tworzy proste serie ○ dostrzega i kontynuuje regularności ○ liczy (w przód i w tył) od danej liczby po 1 w zakresie 20, dziesiątkami od danej liczby w zakresie 100 ○ zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 10 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S4: „Kto pracuje w mojej szkole?” ➤ S5: „Piórnik pełen skarbów” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S9: „Mam dzisiaj dużo zadane” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S20: „Spacer po parku” ➤ S21: „Moja rodzina” ➤ S27: „Jak będę duży, zostanę astronautą” ➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S3: „Ile tu ławek?” ➤ S5: „Piórnik pełen skarbów” ➤ S10: „W grupie różniej” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S21: „Moja rodzina” ➤ S31: „K jak „Kot w butach” ➤ S25: „Najbardziej lubię malować” ➤ S32: „J jak Jaś. Bajka o Jasiu i Małgosi” ➤ S43: „Dom w bajkach”

		<ul style="list-style-type: none"> ○ ustala równoliczność porównywanych zestawów elementów mimo obserwowanych zmian w ich układzie ○ porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 10 (słownie i z użyciem znaków: <, >, =) ○ dodaje i odejmuje liczby w zakresie 10 ○ zna będące w obiegu monety i banknoty ○ zna wartość nabywczą pieniędzy ○ rozumie czym jest dług ○ mierzy i zapisuje wynik pomiaru długości, szerokości i wysokości przedmiotów oraz odległości ○ posługuje się jednostkami: centymetr, metr ○ waży przedmioty, różnicuje przedmioty cięższe, lżejsze ○ odmierza płyny różnymi miarkami 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S51: „Polska-moja Ojczyzna” ➤ S57: „Jak zapisać pogodę?” ➤ S68: „Jakie to miłe w dotyku! Dotyk” ➤ S74: „Co się dzieje w lesie zimą?” ➤ S76: „Wolisz sanki, czy łyżwy?” ➤ S5: „Piórnik pełen skarbów” ➤ S6: „Jak wygląda liliput?” ➤ S7: „Gdzie mieszka olbrzym?” ➤ S56: „Jaka będzie pogoda?” ➤ S59: „Dźwięki pogody” ➤ S78: „Zabawy z matematyką” ➤ S42: „D jak dom” ➤ S68: „Jakie to miłe w dotyku! Dotyk”
--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> ○ odczytuje temperaturę ○ zna kolejność dni tygodnia i miesięcy ○ odczytuje wskazania pełnych godzin na zegarach w systemie: 12-godzinnym, wyświetlających cyfry i ze wskazówkami ○ rozpoznaje i nazywa koła, prostokąty (w tym kwadraty) i trójkąty (również położone w różny sposób oraz w sytuacji, gdy figury zachodzą na siebie) ○ rysuje odcinki o podanej długości (do 10 cm) ○ wyprowadza kierunki od siebie i innych osób 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S80: „Dni tygodnia” ➤ S80: „Dni tygodnia” ➤ S81: „Dzień i noc” ➤ S34: „Rower na dwóch kołach” ➤ S35: „Świat figur geometrycznych” ➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?” ➤ S2: „Idę do szkoły” ➤ S3: „Ile tu ławek?” ➤ S7: „Gdzie mieszka olbrzym?” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S9: „Mam dzisiaj dużo zadane” ➤ S10: „W grupie różniej” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S18: „Rola owadów”
--	--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> ○ określa położenie obiektów względem obranego obiektu, używając określeń: góra, dół, przód, tył, w prawo, w lewo oraz ich kombinacji ○ dostrzega symetrię (np. w rysunku motyla) ○ rysuje drugą połowę symetrycznej figury ○ zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer ➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?” ➤ S2: „Idę do szkoły” ➤ S3: „Ile tu ławek?” ➤ S4: „Kto pracuje w mojej szkole?” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S9: „Mam dzisiaj dużo zadane” ➤ S10: „W grupie różniej” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S18: „Rola owadów” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S17: „Jaki to owad?”
--	--	---	---

8.	ZAJĘCIA KOMPUTEROWE	<ul style="list-style-type: none"> ○ rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu ○ posługuje się komputerem w podstawowym zakresie ○ posługuje się wybranymi programami i grami edukacyjnymi, rozwijając swoje zainteresowania ○ dostrzega elementy aktywne na stronie internetowej, nawiguje po stronach w określonym zakresie ○ odtwarza animacje i prezentacje multimedialne 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S19: „Organizujemy wyprawę do parku/na skwer ➤ S23: „Mama mojej mamy, tata mojego taty” ➤ S26: „Zawody” ➤ S30: „Dbamy o nasze zwierzęta domowe” ➤ S31: „K jak „Kot w butach”” ➤ S37: „Wiersze” ➤ S57: „Jak zapisać pogodę?” ➤ S60: „Wiosna, lato, jesień, zima” ➤ S75: „Lepimy bałwana!” ➤ S37: „Wiersze” ➤ S40: „Odległe planety” ➤ S57: „Jak zapisać pogodę?” ➤ S60: „Wiosna, lato, jesień, zima” ➤ S75: „Lepimy bałwana!” ➤ S65: „Pomóż ptakom przetrwać zimę” ➤ S67: „Co tak pachnie? Węch” ➤ S72: „Święta w baśniach” ➤ S76: „Wolisz sanki, czy łyżwy?” ➤ S77: „Zimowe mistrzostwa sportowe”
----	--------------------------------	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> ○ wpisuje za pomocą klawiatury litery, cyfry ○ wykonuje rysunki za pomocą wybranego edytora grafiki, np. z gotowych figur ○ wie, że praca przy komputerze męczy wzrok, nadwyręża kręgosłup, ogranicza kontakty społeczne ○ wie, jak trzeba korzystać z komputera, żeby nie narażać własnego zdrowia ○ stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera, Internetu i multimediiów ○ wie, że Internet jest jednym ze źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S33: „Y jak yeti” ➤ S62: „Nasze ulubione zabawy” ➤ S34: „Rower na dwóch kołach” ➤ S47: „Kto mieszka w stawie?” ➤ S65: „Pomóż ptakom przetrwać zimę” ➤ S75: „Lepimy bałwana!” ➤ S23: „Mama mojej mamy, tata mojego taty” ➤ S40: „Odległe planety” ➤ S6: „Jak wygląda liliput?”
9.	ZAJĘCIA TECHNICZNE	<ul style="list-style-type: none"> ○ rozpoznaje rodzaje maszyn i urządzeń: transportowych (samochody, statki, samoloty), wytwórczych (narzędzia, przyrządy), informatycznych (komputer, laptop, telefon komórkowy) ○ orientuje się w rodzajach budowli (budynki mieszkalne, biurowe, przemysłowe, mosty, tunele, wieże) i urządzeń elektrycznych (latarka, prądnica rowerowa) ○ przedstawia pomysły rozwiązań technicznych: planuje kolejne czynności, dobiera odpowiednie materiały np. papier, materiały włókiennicze oraz 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S44: „Dom moich marzeń” ➤ S50: „Ziemniaki cudaki” ➤ S65: „Pomóż ptakom przetrwać zimę”

		<p>narzędzia</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ posiada umiejętności odmierzania potrzebnej ilości materiału, cięcia papieru, tektury itp. ○ buduje latawce, makiety domów itp. ○ utrzymuje ład i porządek wokół siebie, w miejscu pracy ○ sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymaniu porządku ○ właściwie używa narzędzi ○ wie, jak należy bezpiecznie poruszać się drogach (w tym na rowerze) i korzystać ze środków komunikacji ○ wie, jak trzeba zachować się w sytuacji wypadku 	<p>➤ S44: „Dom moich marzeń”</p> <p>➤ S2: „Idę do szkoły”</p>
10.	<p>WYCHOWANIE FIZYCZNE I EDUKACJA ZDROWOTNA</p> <ul style="list-style-type: none"> ● w zakresie sprawności fizycznej ● w zakresie treningu zdrowotnego ● w zakresie sportów 	<ul style="list-style-type: none"> ○ realizuje marszobieg ○ potrafi pokonywać przeszkody naturalne i sztuczne ○ wykonuje ćwiczenia równoważne np. bez przyboru ○ posługuje się piłką: rzuca, chwytą, kozłuje, odbija i prowadzi ją 	<p>➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?”</p>

	<p>całego życia i wypoczynku</p> <p>• w zakresie bezpieczeństwa i edukacji zdrowotnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ jeździ np. na rowerze, wrotkach ○ przestrzega zasad poruszania się po drogach ○ bierze udział w zabawach, minigrach ○ wie, jak należy zachować się w sytuacjach zwycięstwa i radzi sobie z porażkami w miarę możliwości ○ dba o higienę osobistą i czystość odzieży ○ wie, jakie znaczenie dla zdrowia ma właściwe odżywianie się oraz aktywność fizyczna ○ wie, że nie można samodzielnie zażywać lekarstw i stosować środków chemicznych niezgodnie z przeznaczeniem ○ dba o prawidłową postawę, np. siedząc w ławce, przy stole ○ przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S10: „W grupie różniej” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S18: „Rola owadów” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S9: „Mam dzisiaj dużo zadane” ➤ S10: „W grupie różniej”
--	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> ○ potrafi wybrać bezpieczne miejsce do zabaw i gier ruchowych ○ wie, do kogo zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S18: „Rola owadów” ➤ S22: „Moje rodzeństwo”
11.	ETYKA:	<ul style="list-style-type: none"> ○ rozumie, że ludzie mają równe prawa, niezależnie od tego, gdzie się urodzili, jak wyglądają, jaką religię wyznają, jaki mają status materialny ○ okazuje szacunek osobom starszym ○ stara się nieść pomoc potrzebującym ○ wie, że dzieci niepełnosprawne znajdują się w trudnej sytuacji i pomaga im ○ wie, na czym polega prawdomówność i jak ważna jest odwaga przeciwstawiania się kłamstwu i obmowie ○ potrafi z tej perspektywy oceniać zachowania 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S71: „Święta w Polsce i na świecie” ➤ S70: „Zobacz, jaki piękny obraz! Wzrok” ➤ S70: „Zobacz, jaki piękny obraz! Wzrok”

		<p>bohaterów baśni, opowiadań, legend, komiksów</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wie, że nie można zabierać cudzej własności i stara się tego przestrzegać ○ wie, że należy naprawić wyrządzoną szkodę ○ dostrzega, kiedy postaci z baśni, opowiadań, legend, komiksów nie przestrzegają reguły „nie kradnij” ○ pamięta o oddawaniu pożyczonych rzeczy, nie niszczy ich ○ przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (grzecznie zwraca się do innych, współpracuje w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych (grzecznie zwraca się do innych, ustępuje osobom starszym miejsca w autobusie, podaje upuszczony przedmiot itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ S5: „Piórnik pełen skarbów” ➤ S1: „Gdzie byliśmy na wakacjach?” ➤ S8: „Jaki powinien być dobry uczeń/uczennica?” ➤ S9: „Mam dzisiaj dużo zadane” ➤ S10: „W grupie różniej” ➤ S11: „Moje menu. Zdrowo jem” ➤ S12: „Barwy lata” ➤ S13: „Wspomnienia z wakacji” ➤ S14: „Zakładamy księgę liter” ➤ S15: „Kto jest dzisiaj wesoły?” ➤ S16: „Mam dzisiaj urodziny!” ➤ S17: „Jaki to owad?” ➤ S18: „Rola owadów” ➤ S20: „Spacer po parku” ➤ S66: „Pyszne! Smak” ➤ S71: „Święta w Polsce i na świecie” ➤ S73: „Święta w moim domu” ➤ S76: „Wolisz sanki, czy łyżwy?” ➤ S77: „Zimowe mistrzostwa sportowe” ➤ S82: „Gospodarstwo na wsi” ➤ S83: „W domu na wsi”
--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none">○ nawiązuje i pielęgnuje przyjaźnie w miarę swoich możliwości○ wie, że jest częścią przyrody, chroni ją i szanuje○ nie niszczy swojego otoczenia	➤ S28: „Jakie zwierzęta mieszkają w zoo?”
--	--	--	---

Wyszczególnione umiejętności ucznia należy traktować jako orientacyjne, gdyż stopień ich opanowania zależy w dużej mierze od zespołu uczniowskiego i indywidualnych predyspozycji każdego ucznia.

Program uwzględnia fakt, że każdy człowiek posiada indywidualny system sensoryczny, profil inteligencji, a zatem i różny styl uczenia się.

Charakterystyka poszczególnych typów sensorycznych¹⁰

wzrokowiec	słuchowiec	kinestetyk
<ul style="list-style-type: none"> • Lubi porządek, • Skupiony, • Raczej spokojny, milczący, • Opowiada obrazowo, • Trudno przypomina sobie ustne polecenia 	<ul style="list-style-type: none"> • Łatwo traci koncentrację, • Rozmawia ze sobą, • Porusza ustami podczas cichego czytania, • Mówi dobrze i rytmicznie, • Lubi muzykę 	<ul style="list-style-type: none"> • Dużo porusza się, • Lubi dotyk, • Szuka kontaktu • Ma bogatą gestykulację, silnie reaguje

Podczas uczenia się:

<ul style="list-style-type: none"> • Potrzebuje obrazków • Chętniej czyta samodzielnie niż słucha • Pisze prawidłowo, widzi słowa • Czyta bardzo dobrze i szybko • Pisze ładnie i wyraźnie • Woli robić notatki • Nieporządek i ruch zaburza koncentrację • Gdy nudzi się patrzy w dal, rysuje, szuka czegoś do oglądania 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczy się poprzez słuchanie • Ważny jest dla niego dialog wewnętrzny i zewnętrzny • Pisze tak, jak słyszy, ma kłopoty z ortografią • Czyta powoli, ponieważ jednocześnie mówi do siebie • Jest lepszy w mówieniu niż w pisaniu • Woli powtarzać na głos • Łatwo traci koncentrację z powodu hałasu • Nuci sobie, mówi do siebie lub innych 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczy się poprzez działanie • Ważny jest dla niego ruch, podczas czytania „wierci się” • Przetwarza litery na ruchy, musi wielokrotnie napisać słowo, aby je zapamiętać • Nie bardzo lubi czytać, lubi opisy z akcją • Pisze mało czytelnie • Najlepiej zapamiętuje to, co wykona • Aby koncentrować się musi się ruszać • Jest ruchliwy, często zmienia pozycję, szuka czegoś do zabawy
---	--	--

Najchętniej uczy się poprzez:

ogłądanie, czytanie, obserwację lub demonstrację	aktywne przysłuchiwanie się, słuchanie siebie lub innych	działanie i bezpośrednie zaangażowanie
--	--	--

W związku z tym, edukacja dziecka w młodszym wieku szkolnym, realizacja programu nie może być ujęta w sztywne ramy. Winna być dostosowana do indywidualnych potrzeb uczniów, musi być elastyczna, otwarta na każdego ucznia. Mimo, iż każdy człowiek posiada

indywidualny system sensoryczny, świat odbiera wielozmysłowo, to najczęściej jeden ze zmysłów jest dominujący i ma wpływ na sposób uczenia się np. niektórzy zapamiętują słuchając, inni potrzebują ruchu do efektywnego zapamiętania, jeszcze innym wystarczy głównie zmysł wzroku. Spotkać możemy różne kombinacje między zmysłami – systemy mieszane. Wszystkie one wraz z rozpoznaniem profilem inteligencji mają wpływ na sposób uczenia się. Cenną wiedzą dla nauczyciela, przebywającego z dzieckiem przez kilka godzin w ciągu dnia jest rozpoznanie ich stylów uczenia się. Jest to wiedza niezbędna do przygotowywania zajęć w taki sposób, aby były dostosowane do potrzeb uczniów o różnych preferencjach poznawczych i różnych stylach uczenia się.

Ważnym warunkiem właściwej realizacji programu jest również respektowanie przez nauczyciela zasady trójpodmiotowości: dziecko – nauczyciel – rodzic. Współpraca wszystkich tych podmiotów pozwala zapewnić dziecku optymalne warunki do rozwoju zdolności, wyeliminowanie czynników utrudniających naukę, budowanie wysokiej samooceny i motywacji.

Możliwości, jakie daje nauczycielowi nasz program wraz z obudową świadczą o tym, że wartością nadrzędną jest dziecko, jego potrzeby, a nie program.

Wiemy, że z uwagi na spiralny układ treści i prawidłowości rozwoju umysłowego dzieci, treści nauczania powinny narastać i rozszerzać się, tzn. że w każdym następnym roku edukacji wiadomości i umiejętności nabyte przez ucznia w klasie pierwszej mają być powtarzane, pogłębiane i poszerzane w klasie drugiej i trzeciej szkoły podstawowej.

Sposoby realizacji podstawy programowej, wybór metod i form pracy, pozostawiamy do decyzji nauczyciela. Wybór na pewno będzie zależał od jego kompetencji, doświadczenia i grupy uczniów, z którą będzie pracował.

Od 1 września 2014 r. wchodzi w życie zmiany w podstawie programowej w zakresie edukacji wczesnoszkolnej, mające na celu szersze niż do tej pory dostosowanie przebiegu procesu edukacji do indywidualnych możliwości i potrzeb najmłodszych uczniów. Zrezygnowano z wyodrębniania wykazu wiadomości i umiejętności, które powinien posiadać uczeń kończący klasę I szkoły podstawowej. Dotychczasowe rozwiązanie często utrudniało nauczycielom dostosowywanie procesu edukacyjnego do potrzeb i możliwości rozwijających się w różnym tempie uczniów. Zmiana umożliwi nauczycielom decydowanie o tym, ile czasu

uczniowie poświęcą na opanowanie wiadomości i umiejętności z poszczególnych obszarów podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej.

Zmieniają się również zalecane warunki realizacji podstawy programowej, które dotyczą organizacji procesu edukacyjnego w klasach I – III szkoły podstawowej, czyli w nauczaniu zintegrowanym. Pozwalają one dostosowywać metody nauczania, środki dydaktyczne, tempo realizacji treści nauczania oraz czas trwania poszczególnych zajęć edukacyjnych do możliwości uczniów. Umożliwiają też odejście od przeprowadzania zajęć edukacyjnych w systemie 45-minutowym lekcji, z zachowaniem ustalonego z dyrektorem szkoły tygodniowego i dziennego czasu pracy danego oddziału. We współpracy z rodzicami, monitorowanie przez nauczyciela dostosowanych do możliwości ucznia prac domowych. Zalecają stworzenie dzieciom korzystającym z zajęć świetlicowych możliwości i warunków do odrabiania prac domowych.

Zmiany te również zwracają uwagę na fakt, iż podstawą nauczania w klasach I – III szkoły podstawowej powinna być różnorodna działalność ucznia wynikająca z jego możliwości rozwojowych i potrzeb.

Poniżej przedstawiamy indywidualny plan tygodniowy, który nauczyciel może stosować w swojej pracy a także może go elastycznie modyfikować w zależności od potencjału grupy uczniów, własnego doświadczenia pedagogicznego i wyników obserwacji ich funkcjonowania.

Indywidualny plan tygodniowy

Klasa I

Edukacje	Tygodniowa liczba zajęć	Rozmieszczenie edukacji
Polonistyczna	5	Realizowana przez 5 dni w tygodniu
Matematyczna	5	Realizowana przez 5 dni w tygodniu
społeczna, środowiskowa i etyczna	2	Realizowana przez 4–5 dni w tygodniu
Muzyczna	1	Realizowana przez 2–3 dni w tygodniu
Plastyczna	1	Realizowana raz w tygodniu
Techniczna	1	Realizowana raz w tygodniu
Wychowanie fizyczne	3	2 godziny realizowane na Sali gimnastycznej jako ćwiczenia fizyczne oraz 1 godzina realizowana w Sali lekcyjnej (na korytarzu) jako zabawy ruchowe
Język obcy nowożytny	2	

Zajęcia komputerowe	1	realizowana w pracowni komputerowej
etyka/religia	2	
Ogółem	23	

Klasa II i III

Edukacje	Tygodniowa liczba zajęć	Rozmieszczenie edukacji
Polonistyczna	5	Realizowana przez 5 dni w tygodniu
Matematyczna	5	Realizowana przez 5 dni w tygodniu
społeczna, środowiskowa i etyczna	2	Realizowana przez 4–5 dni w tygodniu
Muzyczna	1	Realizowana raz w tygodniu
Plastyczna	1	Realizowana raz w tygodniu
Techniczna	1	Realizowana raz w tygodniu
Wychowanie fizyczne	3	Realizowana na Sali gimnastycznej jako ćwiczenia fizyczne
Język obcy nowożytny	2	
Zajęcia komputerowe	1	realizowana w pracowni komputerowej
etyka/religia	2	
Ogółem	23	

6. Procedury osiągania celów kształcenia i wychowania

Aby wdrożenie programowych założeń było możliwe i skuteczne, spełnione muszą być odpowiednie warunki. Należą do nich:

- Diagnoza profili inteligencji i uczenia się poszczególnych uczniów oraz ich środowiska rodzinnego.
- Odpowiednia organizacja środowiska szkolnego - dopasowanie przestrzeni i czasu do potrzeb i możliwości dzieci
- Współpraca z rodzicami lub opiekunami dziecka, zarówno w kontekście rozpoznania środowiska rodzinnego jak i informowania ich o sposobach wdrażania programu
- Metody nauczania dopasowane do potrzeb i możliwości uczniów

Kluczowym aspektem pozwalającym na osiągnięcie celów programowych jest właśnie dobór odpowiednich metod nauczania. Metody nauczania określają sposób pracy z uczniami, który umożliwia im nie tylko zdobywanie wiedzy, ale także posługiwanie się nią w praktyce oraz rozwijanie zdolności i zainteresowań poznawczych.⁶

Najbardziej adekwatną klasyfikację metod nauczania stosuje Wincenty Okoń. Jest to klasyfikacja oparta na koncepcji wielostronnego nauczania-uczenia się. Pozostaje ona zbieżna w założeniach filozofii nauczania Gardnera i ze względu na to warto ją przytoczyć. Należy jednak mieć na uwadze, że W. Okoń pierwszeństwo daje metodom podawczym, zaś Gardner kładzie nacisk na przede wszystkim na uczenie przez doświadczenie.

Teoria kształcenia wielostronnego opiera się na trzech kluczowych elementach:

- Działalności poznawczej, czyli nabywaniu wiedzy
- Działalności praktycznej, czyli nabywaniu umiejętności
- Emocjonalnym nastawieniu ucznia do nauki

Ważne rozwojowo działania to działania integrujące aktywność sfery emocjonalnej, poznawczej oraz behawioralnej. Wychodząc z tak postawionego teoretycznie założenia autorki programu proponują następujące metody, które pozwolą na wprowadzenie teorii w praktykę:

- **Metody asymilacji wiedzy.** Dotyczą uczenia poprzez przekazywanie i przyswajanie informacji. Uczeń przede wszystkim reprodukuje tu treści które przekazuje mu

⁶ W. Okoń, Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 1984, s. 174

nauczyciel. Metodami asymilacji są: pogadanka, dyskusja, opowiadanie, opis, praca z tekstem, wyjaśnianie.

- **Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy, czyli metody problemowe.** To grupa metod o szczególnym znaczeniu dla edukacji wczesnoszkolnej, ale także na późniejszych etapach. Dominującą techniką jest tu uczenie się, rola nauczyciela dotyczy przede wszystkim zainteresowania uczniów problemem, stworzenia sytuacji problemowej oraz zebraniu i uporządkowaniu wyników, ewentualnie ukierunkowanie w wykorzystaniu nabytej wiedzy.

Metodami problemowymi są: klasyczna metoda problemowa, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, burza mózgów, mikro nauczanie, gry dydaktyczne. Coraz częściej stosowaną metodą jest burza mózgów. Cieszy się popularnością i skutecznością. Polega na zespołowym wytwarzaniu pomysłów rozwiązania jakiegoś zadania. Mają to być pomysły nowe, spontanicznie podawane, niekiedy najbardziej zaskakujące, co stwarza atmosferę swobody i współzawodnictwa. Dopiero po zebraniu wszystkich poddaje się je ocenie zespołu.

- **Metody waloryzacyjne (eksponujące wartości).** Kluczowym aspektem tej grupy metod jest nacisk położony na dominację aktywności emocjonalno-artystycznej. Rozwój tej sfery wpływa w znaczący sposób na rozwój poglądów młodego człowieka na świat i budowanie jego tożsamości. Do metod z tej grupy należą metody impresyjne oraz metody ekspresyjne. Warto zwrócić uwagę na narzędzia takie jak metody dramowe i inscenizacyjne, pobudzające współpracę w grupie, a jednocześnie pozwalające na rozwój indywidualnych zdolności i pracę zgodnie z potrzebami konkretnych jednostek.
- **Metody praktyczne.** Skupiają się na przewadze aktywności praktyczno-technicznej. Nadrzędnym celem tego rodzaju metod jest zmienianie rzeczywistości w sposób rozumny, wykorzystując już posiadaną wiedzę i kierując się wartościowymi celami. Kluczowym czynnikiem tego rodzaju metod jest wytworzenie w młodym człowieku poczucia sprawczości, które może być motorem do jego późniejszych działań. Mogą zmieniać podejście do życia, kształtując świadomość, przekonania i postawy ucznia. Metody z tej grupy to: metody ćwiczebne oraz metody realizacji zadań wytwórczych.
- **Metoda projektów edukacyjnych.** Nauczyciel korzystający z tej metody może z łatwością indywidualizować techniki pracy tak, aby różnicować wymagania wobec

uczniów. Umiejętnie organizuje pracę dzieci, dzieli ich na grupy w których pracują samodzielnie nad konkretnym zadaniem. Czuwa nad realizacją tego przedsięwzięcia ale bardziej obserwuje uczniów i ukierunkowuje w razie potrzeby ich aktywność na osiągnięcie zamierzonego celu. Najważniejszymi celami tej metody jest kształcenie wielu umiejętności i integracja wiadomości z różnych przedmiotów. Metoda ta pomaga także tworzyć zintegrowany zespół klasowy, w którym uczniowie – poprzez pracę w grupie – uczą się rozwiązywania problemów, aktywnego słuchania, skutecznego komunikowania się, a także zdobywają poczucie własnej wartości.

Aby proces kształcenia był efektywny, uczniowie powinni mieć stworzone warunki do samodzielnego zdobywania wiedzy oraz sprawdzać swoje umiejętności w konkretnych sytuacjach życiowych.

Aby efektywnie pracować metodą projektu, należy przestrzegać określonych faz pracy⁷, do których należą:

1. zainicjowanie projektu,
2. spisanie kontraktu,
3. wybór tematu,
4. podział na grupy,
5. sformułowanie ogólnych oraz szczegółowych celów projektu,
6. przygotowanie harmonogramu pracy, podział zadań,
7. dobór literatury i poszukiwanie źródeł wiedzy,
8. realizacja projektu,
9. prezentacja wyników projektu,
10. ewaluacja

Zadaniem nauczyciela jest tutaj stymulacja ucznia, poprzez :

- a) pytania, interpretacje
- b) dostarczanie informacji oraz stwarzanie środowiska inspirującego wychowawczo
- c) propozycje konkretnych sytuacji dydaktycznych, które wzbudzają zainteresowanie dziecka
- d) wspieranie tworzenia różnorodnych teorii dotyczących poznawanych zjawisk, wyjaśnianie zachodzących reakcji itp.

⁷ M. Kotarba-Kańczugowska , Praca metodą projektu, ORE Warszawa

Stosowanie wielu metod równocześnie, pozwala uczniom nie tylko rozwijać mocne strony, ale także pracować nad tymi, które są rozwinięte słabiej. Niezmiernie ważnym elementem kształcenia jest tworzenie warunków do sukcesu szkolnego ucznia, dostrzeganie nawet najmniejszych postępów i budowanie postaw świadomego i aktywnego uczestniczenia w procesie nauczania – uczenia się. Każda pochwała, zauważenie postępów w nauce mobilizuje uczniów do dalszej pracy. Szczególnie ważną rolę ma to dla uczniów z dysfunkcjami czy innymi trudnościami w nabywaniu wiedzy.

Nauczyciel, projektując działania, musi dostosować je do potrzeb konkretnej grupy uczniów, z którymi pracuje. Powinien tak organizować proces edukacyjny, aby – na podstawie wyników systematycznie prowadzonej diagnozy i uwzględniając różnice indywidualne między dziećmi – każdy uczeń mógł odnieść sukces.

Stosowane przez nauczycieli metody i formy pracy mają :

- pomagać zrealizować zapisane w podstawie cele i treści
- przyciągać uwagę ucznia (różnorodność),
- aktywizować (nauczyciel pomaga dziecku dojść do celu ale nie podaje gotowego rozwiązania, zmusza je w ten sposób do wzmożonej aktywności)
- kształcić umiejętności ponad przedmiotowe, min. współpracę w zespole, gdzie różne interakcje powodują prawidłową komunikację . Uczniowie dzielą się swoimi doświadczeniami, pomysłami rozwiązywania problemów, negocjują. Nie są bierni ale samodzielni i aktywni.
- być przydatne i użyteczne (dziecko o wiele lepiej zapamiętuje gdy zna sens i przydatność uczenia się określonych zagadnień)
- motywować uczniów do pracy ale nie zmuszać (amerykański pedagog Wiliam H. Kilpatrick, twierdził, że uczniów nie powinno się zmuszać do podejmowania niechcianych przez nich działań, bo - nie przyniosą trwałego i zadowalającego efektu).⁸
- angażować różne zmysły (polisensoryczne), wykorzystujące ruch, emocje, inteligencje wielorakie i technologię komputerową
- rozwijać kreatywność
- być dostosowane do potrzeb uczniów słabszych i lepszych (tzw. indywidualizacja nauczania) a także zadania nie mogą być zbyt łatwe i zbyt trudne

8 Programy nauczania w rzeczywistości szkolnej. Tworzenie -wybór-ewaluacja. ORE Warszawa

Wiedza rozwija się dzięki stawianiu pytań, przez formułowanie problemów i poszukiwanie rozwiązań. Jak powiedział Kenneth Clark: „Wielkie umysły przez całe życie zadają kłopotliwe pytania”.⁹

Jest to jedna z najcenniejszych umiejętności, które dzieci mogą wynieść ze szkoły. Rozwijamy w ten sposób ich śmiałość poznawczą i zaradność życiową, dzięki czemu wychowujemy obywateli potrafiących rozwiązywać problemy i uczyć się przez całe życie, co wydaje się zasadniczym źródłem sukcesu społeczeństw we współczesnym świecie.¹⁰

Znajomość zasad uczenia się i zapamiętywania pozwala nauczycielowi na zrozumienie postawy dziecka i właściwe podejście do jego osiągnięć. Goleman uważa, że dzieci zachowują się w szkole źle wtedy, kiedy się nudzą a niespokojne są wówczas, gdy stawiane przed nimi zadania je przerastają. Natomiast najbardziej przykładają się do nauki, kiedy im na czymś zależy i jednocześnie zajmowanie się tym sprawia im przyjemność.¹¹

Sposoby osiągania zamierzonych celów kształcenia i wychowania:

1) Dokładne poznanie ucznia i jego otoczenia:

- przeprowadzenie szczegółowej diagnozy;
- systematyczne kontrolowanie i ocenianie postępów;
- poznanie osobowości ucznia i preferowanego przez niego stylu uczenia się;
- rozpoznanie środowiska rodzinnego i nazwanie ewentualnych problemów.

2) Dostosowanie wymagań do możliwości ucznia:

- zwrócenie uwagi na specyficzne potrzeby edukacyjne po uzyskaniu wystarczających informacji od specjalistów;
- prowadzenie dokumentacji zgodnie z rozporządzeniami MEN;
- dobór metod nauczania.

3) Współpraca szkoły z rodzicami/opiekunami:

- wsparcie pedagogiczne rodziców/opiekunów;

W proponowanym Państwu programie nauczania szczególną uwagę zwracamy na potrzebę współdziałania środowiska rodziców lub opiekunów i środowiska szkolnego. Ważny jest kontakt z rodzicami ucznia, indywidualne rozmowy z nimi, które dają kompletne i rzetelne

⁹ Tamże, s.14

¹⁰ M. Fedorowicz, Nie myślę - bo jestem w szkole, „Gazeta Wyborcza”, 21 czerwca 2011r.

¹¹ D. Goleman, Inteligencja emocjonalna. Media Rodzina, Poznań 1999

informacje o dziecku. Nauczyciel może pokazać rodzicowi, jak ma wspierać swe dziecko w pokonywaniu różnych trudności. Taka współpraca umożliwi osiągnięcie zamierzonego celu, integrację najważniejszych środowisk życia dziecka – domu i szkoły. W ramach tej współpracy rodzice mogą prowadzić wybrane lekcje, angażować się w przygotowanie pomocy dydaktycznych, prowadzić kroniki (Picasso Web), blog, organizować np. soboty majsterkowicza (spotkania sobotnie ojców z dziećmi w szkole). Nauczyciel może zapraszać ich na zajęcia otwarte, występy, uroczystości lub wystawy prac wykonanych przez dzieci na lekcjach by mogli poznać formy pracy nauczyciela a także zobaczyć aktywność swojego dziecka.

Tym samym wspieranie rodziny w zakresie jej obowiązków wychowawczych, stawiamy jako jedno z istotnych zadań. W ramach pedagogizacji rodziców na terenie szkoły można zorganizować spotkania ze specjalistami, warsztaty, biblioteczkę dobrego wychowawcy, rozmowy. Ustalić na zebraniu wspólne normy i zasady jednomyślnego postępowania wobec dziecka, praca nad nimi w szkole i w domu.

Rodzice mogą i powinni wspierać dziecko różnymi działaniami, które sprowadzają się do poświęcenia dzieciom czasu, wyrażania stałego zainteresowania i poszanowania pracy dziecka oraz zachęcania do nauki. Żywo interesują się postępami dziecka w nauce, chcą uczestniczyć w doborze programu i materiałów nauczania. Bardzo ważne jest zatem rzetelne informowanie ich o zakładanych celach i wynikach nauczania, postępach dzieci, sposobach pracy z dzieckiem w domu. Przy ich współpracy efektywność nauki może się znacznie zwiększyć. Tak więc, są bardzo ważnym partnerem dla nauczyciela w procesie nauczania/uczenia się.

Urzeczywistnieniu tej idei służyć może:

- precyzyjne i jasne sformułowanie wzajemnych oczekiwań nauczycieli i rodziców, celów współdziałania, jego obszarów i zakresu;
- systematyczna, planowa współpraca, oparta na rozbudowanym systemie form kontaktu;
- ustawiczna refleksja i ewaluacja, ukierunkowana na optymalizację współdziałania.

a) Indywidualizacja nauczania - praca w zależności od potrzeb i możliwości uczniów (praca z uczniem ze SPE)

Indywidualizacja, czyli kształcenie dostosowane do zróżnicowanych potrzeb oraz możliwości ucznia. Za warunek umożliwiający sensowną i skuteczną indywidualizację można uznać diagnozę wstępną (prowadzoną przez każdego nauczyciela w czasie pierwszych tygodni pracy z uczniami), uzupełnioną wnikliwą analizą dokumentacji z badań (wykonanych w placówce przedszkolnej), a także informacjami od rodziców, i ustawiczny monitoring postępów każdego ucznia wraz z ewaluacją własnych oddziaływań.

Indywidualizacja jest ściśle związana z celami edukacyjnymi, treściami, metodami, formami organizacyjnymi i środkami dydaktycznymi. Praca oparta na indywidualizacji musi bazować na dogłębnie przemyślanym, całościowym programie oddziaływań, opartym o rzetelną diagnozę. Indywidualizacji służy przygotowanie na zajęcia różnych propozycji, które będą odpowiednie dla uczniów w danej grupie, które pozwolą im na wykorzystanie w procesie edukacji różnorodnych zdolności. Kreatywność nauczyciela oraz wyniki diagnozy pedagogicznej stanowią podstawę do planowania indywidualnego postępowania z każdym wychowankiem, i zaproponowania im metod i form pracy, dzięki którym będą mogli wykorzystać wszystkie rodzaje inteligencji. Indywidualizacji służy praca w grupach (w tym praca w parach, od której w przypadku dzieci na etapie edukacji wczesnoszkolnej powinno się rozpoczynać kształtowanie umiejętności pracy w grupie), przygotowywanie projektów uczniowskich, wykorzystywanie w procesie edukacyjnym wszystkich zmysłów, emocji, a także zainteresowań dzieci. Program zakłada także pracę z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 30 kwietnia 2013 r. w sprawie udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej, nakłada na nauczycieli i szkołę nowe zadania. Pomoc uczniom ma polegać na rozpoznaniu możliwości psychofizycznych oraz na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów.¹² Konieczne jest, aby każda szkoła była przystosowana do efektywnego kształcenia uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych i możliwościach psychofizycznych. Najistotniejsze w indywidualizacji

¹² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 30 kwietnia 2013 r. w sprawie udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Dz. U. z 2013r. poz.532.

nauczania jest wczesne wykrywanie zaburzeń i zorganizowanie odpowiedniej oferty pomocy na terenie szkoły. Istotnym czynnikiem jest również współpraca pomiędzy uczniem, nauczycielami i rodzicami.

Pomoc uczniom ma polegać na rozpoznawaniu możliwości psychofizycznych oraz na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów. Wsparcie ze strony nauczycieli należy się nie tylko uczniom z różnorodnymi trudnościami w nauce, ale także szczególnie uzdolnionym

W sytuacji tej trudne zadanie stoi przed nauczycielem. Musi on zadbać o pełne wykorzystanie potencjału dziecka, odpowiednie dostosowanie treści i sposobów ich przekazywania. Jest to wyzwanie wymagające kompetentnego, refleksyjnego i odpowiedzialnego działania.

Tutaj dobrze w nasz program wpisuje się teoria inteligencji wielorakich Gardnera. H. Gardner proponuje dokonanie diagnozy profilu inteligencji dziecka i wskazanie jego mocnych stron (inteligencji dominujących) w celu rozwoju zauważonych inteligencji oraz użycia uzdolnień dominujących do rozwijania słabych. Teoria H. Gardnera może być wykorzystana przez nauczycieli zarówno w pracy z uczniem uzdolnionym, jak i w projektowaniu działań pedagogicznych adresowanych do ucznia o wolnym tempie pracy, niższej inteligencji ogólnej oraz niewielkiej motywacji do uczenia się. Szkoła i nauczyciele w sposób zindywidualizowany wspomagają rozwój każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości psychofizycznych i tempa uczenia.

Nauczyciel sprawdza, w jakim stopniu udało się zrealizować cele edukacyjne i wychowawcze. Bazuje na rozpoznawaniu i wykorzystaniu potencjału dziecka do pokonywania deficytów. Pozwala na osiągnięcie sukcesu na miarę jego możliwości. Ocenia przede wszystkim wkład pracy ucznia a nie efekt. Umożliwia polisensoryczne poznawanie, które dostarcza jak najwięcej informacji. Naprowadza dziecko by zorientowało się co zrobiło dobrze a co trzeba jeszcze poprawić.

Systemowe działanie pomocy psychologiczno – pedagogicznej w szkole, wymaga zdiagnozowania specyficznych i specjalnych potrzeb uczniów, powołania zespołów wychowawczych, powołania koordynatorów.¹³ Tworzenia dokumentacji pozwalającej na pracę specjalistyczną z dzieckiem np. IPET. Wiedza o uczniu jest niezbędnym warunkiem

13 B. Trochimiak, Model pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w przedszkolu, szkole podstawowej, gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej w : Podniesienie efektywności kształcenia...dz.cyt. s. 40

trafnych i skutecznych działań nauczyciela a także prawidłowej diagnozy.

Do prawidłowego procesu kształcenia należy opracować indywidualną ścieżkę rozwoju ucznia, zawierającą ofertę edukacyjno – terapeutyczną, zróżnicowane formy kształcenia, zalecenia dydaktyczno – wychowawcze, specjalistyczne zajęcia, propozycje wspomagania rodziny w jej wychowawczej, terapeutycznej i opiekuńczej roli oraz udokumentowaną ścieżkę edukacyjną i program pracy z dzieckiem. Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi to dzieci mające różne dysfunkcje i trudności w nauce ale także dzieci szczególnie uzdolnione w różnych obszarach, posiadają specjalne potrzeby edukacyjne. Zadaniem nauczyciela jest rozpoznanie tych potrzeb oraz zaspokojenie ich poprzez odpowiednio dobrane działania edukacyjne, wychowawcze i terapeutyczne.

Nauczyciel pracujący według programu *Innowacyjny Start Edukacyjny* powinien po dokonaniu diagnozy, z uwzględnieniem dostępnej dokumentacji z badań psychologiczno-pedagogicznych uwzględnić w tygodniowym planie pracy specyficzne potrzeby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz stosować metody nauczania i wychowania adekwatne do rodzaju dysfunkcji.

Wsparcie nauczycieli należy się także uczniom szczególnie uzdolnionym. Specjalne potrzeby ucznia zdolnego wynikają z charakteryzującej go ciekawości świata, zainteresowań, umiejętności samodzielnego myślenia i skupiania uwagi na tym co go bardzo interesuje. Naturalna ciekawość świata jest bardzo ważna w rozwijaniu zainteresowań. Żeby ją podtrzymać uczeń zdolny potrzebuje zadań trudniejszych i bardziej złożonych, większej samodzielności w ich rozwiązywaniu oraz znajdowaniu nowych problemów.

Wprowadzono nową formę pomocy psychologiczno-pedagogicznej – **zajęcia rozwijające uzdolnienia**. Służą one rozwijaniu różnorodnych uzdolnień, zaobserwowanych i zdiagnozowanych przez nauczycieli we współpracy z rodzicami uczniów.

Lekcje dla takiego ucznia wymagają od nauczyciela wielkiej inwencji, muszą być ciekawe i absorbować jego uwagę bo inaczej będzie się nudził, przeszkadzał albo zniechęci się do nauki. Dlatego bardzo ważne jest wspieranie rozwoju dziecka zdolnego, polegające na poszerzaniu i wzbogacaniu programu szkolnego oraz indywidualizacji wymagań.

W trosce o to, aby dzieci odczuwały satysfakcję z działalności twórczej, trzeba stwarzać im warunki do prezentowania swych osiągnięć, np. muzycznych, wokalnych,

recytatorskich, tanecznych, sportowych, konstrukcyjnych.¹⁴ Młodsze dzieci mogą przedstawić zdobyte wiadomości w postaci rysunku lub innych prac np. dzieci zafascynowane piłką nożną mogą zrobić flagę ulubionej drużyny, porozmawiać o ciekawostkach związanych z jej krajem. Poznać kulturę i zwyczaje. Na pewno nawiązując do rzeczywistych wydarzeń będą rozwijać swoje zainteresowania z dużą chęcią.

Pomocna jest także forma projektu, czyli samodzielna praca grupy uczniów nad problemem. Doskonały sposób kształcenia nawyku systematycznej pracy, działania zespołowego, odpowiedzialności i właściwego podziału zadań. Dobrze by nauczycieli w tym obszarze wspomagali ich specjaliści pedagogiczni, którzy czuwaliby nad harmonijnym rozwojem emocjonalnym i umysłowym dziecka zdolnego. Także niezastąpiona jest tu rola rodzica dla którego prawidłowy rozwój dziecka jest bardzo ważny. We współpracy ze szkołą może to osiągnąć, poprzez dialog wszystkich podmiotów procesu edukacyjnego, a szczególnie rodziców/opiekunów i nauczycieli dziecka, a także wykorzystanie potencjału instytucji oraz osób, działających na terenie najbliższego środowiska.

7. Sprawdzanie osiągnięć uczniów

Celem sprawdzania osiągnięć uczniów jest monitorowanie rozwoju dziecka i doskonalenie procesu edukacyjnego. Bieżąca i systematyczna ocena oraz przekazywanie informacji o niej uczniom, ma dla nich charakter wspomagający i motywujący.

Osiągnięcia uczniów muszą być monitorowane na bieżąco i systematycznie. Ocenianie w edukacji wczesnoszkolnej ma na celu wspieranie rozwoju ucznia poprzez dostarczanie rzetelnej informacji o jego szkolnych osiągnięciach. Celem oceniania w edukacji wczesnoszkolnej jest: poznanie uczniów i respektowanie indywidualnej drogi ich rozwoju, informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych oraz o postępach w tym zakresie, doskonalenie procesu uczenia się poprzez różnicowanie nauczania w zależności od indywidualnego rytmu zdobywania wiadomości i umiejętności. Motywowanie ucznia do dalszych postępów.

Ocena szkolna w edukacji wczesnoszkolnej pełni wiele różnorodnych funkcji:

12 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opublikowanego w dniu w Dzienniku Ustaw Nr, poz.

- funkcję informacyjną- uwzględniającą wkład pracy ucznia,
- funkcję korekcyjną- uwzględniającą efekt, jaki osiąga uczeń
- funkcję motywacyjną- uwzględniającą możliwości ucznia

powiązanych z procesem kształcenia i wspomaganie ucznia we wszechstronnym rozwoju na miarę jego możliwości.

Zgodnie z Teorią Inteligencji Wielorakich H. Gardnera, konieczna jest ciągła i wnikliwa obserwacja uczniów, aby stwierdzić czy i który z typów inteligencji przeważa u danego dziecka i w jaki sposób przekazywać mu treści. Program nasz proponuje przyjęcie założenia H. Gardnera, że nauczyciel oceniający postępy dziecka powinien zastosować takie narzędzia pomiaru, aby były one „sprawiedliwe” wobec inteligencji, której dotyczą, tzn. były wyrażone językiem oraz symboliką odpowiednią dla języka tej inteligencji.

Ocena musi być oparta o bezpośrednią obserwację potencjału danej inteligencji, odpowiednia do poziomu rozwoju dziecka. Teoria Inteligencji Wielorakich należy do grupy teorii poza psychometrycznych, w których nie mierzy się inteligencji, ale H. Gardner dostrzega możliwość wykorzystania, w ocenianiu pewnych aspektów rozwoju, standaryzowanych narzędzi pomiaru, które nie mogą jednak dominować i wywierać znaczącego wpływu na przeprowadzoną ocenę.

a) **Koncepcja oceniania wspierającego, tzw. ocenianie kształtujące.**

Aby prawidłowo sprawdzić osiągnięcia uczniów warto odwołać się do założeń koncepcji oceniania wspierającego zw. ocenianiem kształtującym. Obecnie takie ocenianie jest postrzegane jako bardzo efektywny sposób podnoszenia osiągnięć uczniów. John Hattie w swoich meta badaniach (*Visible Learning*) stawia ocenianie kształtujące na czele najkorzystniejszych interwencji w nauczaniu. Ocenie podlega nie stan osiągnięć ucznia, ale ich przyrost. Inaczej mówiąc, oceniamy postępy uczniów. Nauczyciel w trakcie swojej pracy ma bliższy kontakt z uczniem.

- Określa cele lekcji i formułuje je w języku zrozumiałym dla ucznia. (Pod koniec lekcji wraz z uczniami nauczyciel sprawdza, czy cel został osiągnięty).
- Ustala wraz z uczniami jasne kryteria oceniania, czyli co będzie brane pod uwagę przy ocenianiu (NaCoBeZu).

- Stosuje efektywną informację zwrotną (zamiast stawiać ocenę sumującą przekazuje uczniowi komentarz do jego pracy w postaci informacji zwrotnej, która musi być ściśle związana z kryteriami oceniania). Sztuką jest napisanie przez nauczyciela prawidłowej informacji zwrotnej. Powinna ona zawierać wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia, zaznaczenie obszarów nad którymi powinien jeszcze popracować i w jaki sposób i wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.
- Rozróżnia funkcje oceny sumującej i kształtującej
- Buduje atmosferę uczenia się, pracując z uczniami i rodzicami (dyskutuje z uczniami, co pomaga im się uczyć)
- Angażuje do procesu kształcenia rodziców, którzy są partnerami i pomocnikami nauczyciela w tym procesie
- Potrafi formułować pytania kluczowe, które skłaniają uczniów do myślenia.
- Potrafi zadawać pytania angażujące ucznia w lekcję. (kieruje pytania „otwarte” do wszystkich uczniów, a nie tylko do zgłaszających się, nie karze za błędne odpowiedzi, mobilizuje do poszukiwania odpowiedzi w parach).
- Wprowadza samoocenę i ocenę koleżeńską.¹⁵ Dąży do tego by uczeń był świadomy i odpowiedzialny za swój proces uczenia się. Obecnie przyjmuje się, że poziom osiągnięć ucznia, jego postępy, a tym samym skuteczność edukacyjna szkoły zależą przede wszystkim od uczenia się ucznia. Nauczyciel w tym procesie ma go wspierać i kierować nim jak zakłada nowoczesna szkoła. Temu procesowi służy właśnie ocenianie kształtujące, nastawione na ucznia, a jednocześnie wiele wymagające od nauczycieli i dyrektora.

Aby w pełni zrealizować cel sprawiedliwej oceny, istotne jest rozróżnienie pomiędzy efektami edukacyjnymi, predyspozycjami i uwarunkowaniami rozwojowymi, cechami osobowościowymi oraz stosunkiem dziecka do podejmowanych działań.

Stosowane ocenianie powinno:

- dostarczać konkretnych informacji o postępach w nauce (o tym, co dziecko już umie, nad czym musi jeszcze popracować oraz ile mu brakuje do osiągnięcia celu),

¹⁵ Centrum Edukacji Obywatelskiej: www.ceo.org.pl

- uwzględniać mocne strony ucznia (ocenie wzmacniające),
- uwzględniać zachowanie dziecka i jego funkcjonowanie w grupie (zawiera też informacje o aktywności dziecka, jego samodzielności, zaangażowaniu i umiejętności współpracy z rówieśnikami),
- uwzględniać postęp i motywować ucznia do dalszej pracy,
- uwzględniać możliwości dziecka, jego wkład pracy, wysiłek włożony w wykonanie zadania,
- zawierać wskazówki dla rodziców pomocne w pracy domowej z dzieckiem,
- informować, jeśli jest potrzeba, o konieczności włączenia dziecka do dodatkowych zajęć specjalistycznych np. korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych itp.,
- nie stresować ucznia i jego rodziców.

Monitorując postępy edukacyjne ucznia nauczyciel powinien korzystać z różnorodnych źródeł umożliwiających analizę procesu uczenia się, stopnia przyswojenia wiedzy, możliwości twórczych, rozwijania uzdolnień, funkcjonowania w grupie itp.

Gromadzenie materiału powinno opierać się na:

- ciągłej obserwacji funkcjonowania dziecka w grupie, w szkole,
- rozmowach i wywiadach prowadzonych z dzieckiem i jego rodzicami,
- wytworach jego pracy z uwzględnieniem ich analizy w odniesieniu do wymagań programowych,
- praktycznej działalności dziecka, związanej z umiejętnością radzenia sobie w sytuacjach zadaniowych (stopień zaangażowania, kreatywność, umiejętność doprowadzania zadań do końca, umiejętność rozwiązywania problemów i szukania pomocy, uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania dziecka),
- badaniach i opiniach specjalistycznych (poradnie psychologiczno-pedagogiczne, opinie lekarskie),
- dokumentacji opisującej zdobyte umiejętności na zakończenie wcześniejszego etapu edukacyjnego,
- testach sprawdzających, badających bieżące opanowanie materiału (testy takie zawarte są w obudowie dydaktycznej programu),
- narzędziach do diagnozy badających: dojrzałość fizyczną i ruchową, emocjonalną, umysłową, społeczną ucznia (narzędzia takie zawarte są w obudowie dydaktycznej

programu).

Oceniać możemy aktywności wywodzące się zarówno ze sfery dydaktycznej jak i wychowawczej i tak ocenie podlegają:

- zasób wiedzy o otaczającym świecie adekwatny do wieku i możliwości ucznia,
- karty pracy, ćwiczenia interaktywne, gry edukacyjne itp. (zawarte w obudowie dydaktycznej programu),
- umiejętność czytania, pisania, liczenia,
- umiejętność rozwiązywania zadań i problemów matematycznych,
- prace twórcze: projekty i prezentacje, prace plastyczne i techniczne,
- prace średnio i długoterminowe,
- dbałość o estetykę wykonywanych prac,
- samodzielność,
- przygotowanie do zajęć,
- prace domowe,
- zaangażowanie w życie klasy,
- kultura osobista,
- umiejętność nawiązywania i utrzymywania kontaktów interpersonalnych,
- umiejętność współpracy.

Stosujemy trzy rodzaje oceny:

bieżąca – informuje o bieżących postępach ucznia; odgrywa istotną rolę w procesie edukacyjnym, gdyż uczeń otrzymuje potwierdzenie tego, co poprawnie wykonał ewentualnie wskazówki, co i jak poprawić; nauczyciel natomiast w przypadku miernych wyników otrzymuje sygnał, że coś należy zmienić skoro efekty jego pracy są mierne;

śródroczna – ma postać noty opisowej w arkuszu ocen; uwzględnia półroczną pracę dziecka, nabyte wiadomości i umiejętności w zakresie wszystkich edukacji;

końcoworoczna – ma postać noty opisowej na świadectwie szkolnym; odnosi się do zdobytych wiadomości i umiejętności w zakresie wszystkich edukacji na koniec każdego roku nauczania.

Pamiętać należy o tych uczniach, którzy objęci są pomocą psychologiczno – pedagogiczną i o dostosowywaniu wymagań do aktualnych ich możliwości. Odnosi się to zarówno do oceny bieżącej, jak też śródrocznej i rocznej.

Ocenianie powinno służyć dziecku i nauczycielowi, aby mogli właściwie korygować swoje dotychczasowe postępowanie.¹⁶

Edukacja w młodszym wieku szkolnym nie może być zamknięta w sztywne ramy. Musi być elastyczna, otwarta na indywidualny profil zdolności i możliwości każdego ucznia. Bo „ sukces dziecka uzależniony jest także od tego, czy dorośli potrafią stworzyć mu odpowiednie środowisko edukacyjne, czy pozwolą na rozkwit jego zdolności”.¹⁷

Ponieważ nie ma idealnego programu nauczania, zadaniem nauczycieli i dyrektora jest podjęcie takich działań, aby w szkole wdrażano program, który najbardziej będzie realizował cele ważne dla nauczycieli, uczniów i rodziców. Wzmocni w uczniach samodzielność myślenia, umiejętność uczenia się i rozwiązywania problemów. Przyczyni się do wszechstronnego rozwoju. Pokaże, że świat jest interesujący, można go poznawać w zabawie i z radością w pełni wykorzystując swój potencjał.

Obecnie nowa podstawa programowa wymaga aby nauczyciel miał umiejętności właściwej diagnozy predyspozycji dziecka, potrafił nakreślić profil jego zdolności i umiejętności i zastosował właściwe metody i formy pracy do rozwoju jego indywidualnych umiejętności i możliwości. Dlatego tak ważna jest kreatywna postawa nauczyciela. Obserwuje on dokładnie ucznia podczas różnych aktywności w szkole i poza nią, podczas np. wycieczek, czasu wolnego i na podstawie zebranych materiałów, określa postępy edukacyjne dziecka i nabyte umiejętności społeczne. Obraz ucznia dopełniają informacje zebrane w rzetelnym wywiadzie (rozmowach z rodzicami/ opiekunami dziecka). Znowu tutaj chcemy przypomnieć jak ważne jest respektowanie przez nauczyciela zasady trójpodmiotowości: Dziecko – nauczyciel – Rodzic w kształtowaniu młodego człowieka. Polegać ona może na:

- ustaleniu na zebraniu z rodzicami wspólnych norm i praca nad nimi w szkole i w domu
- ustaleniu z uczniami norm i zasad obowiązujących w klasie
- ustaleniu zasad jednomyślności postępowania wobec dziecka przez rodziców i nauczycieli
- lekcje z udziałem rodziców i uczniów

¹⁶ A. Brzezińska, E. Misiorna, *Istota i sens oceniania dziecka w młodszym wieku szkolnym*, w: *Ocena opisowa w edukacji wczesnoszkolnej*, Wydawnictwo Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Poznaniu, Poznań 1998, s. 14.

¹⁷ A. Kopik, M. Zatorska *Wielorakie podróże – edukacja dla dziecka*, Kielce 2010, s.244.

- uwzględnianiu specyfiki środowiska rodzinnego w wymaganiach stawianych dziecku przez nauczyciela
- systematycznym analizowaniu przez nauczyciela i rodziców postępów ucznia
- opracowaniu z rodzicami planu działań wobec ucznia w oparciu o rodzaj inteligencji
- uwzględnienie rodziców jako partnera w procesie poznania ucznia.

Współdziałanie tych trzech podmiotów, zapewnia dziecku optymalne warunki do rozwoju zdolności, budowania wysokiej samooceny i motywacji. To podstawa wszelkich działań, które wpływają na osiągnięcie przez wychowanków sukcesów edukacyjnych i życiowych.

9. BIBLIOGRAFIA:

1. Armstrong T. (2009) *7 rodzajów inteligencji*, Warszawa.
2. Buehl, D. (2004) *Strategie aktywnego nauczania, czyli jak efektywnie nauczać i skutecznie uczyć się*, Kraków, Wydawnictwo Edukacyjne.
3. Centrum Edukacji obywatelskiej: www.ceo.org.pl
4. Dagieli M.(2011) *Pozwólmy dzieciom bawić się słowami. O doświadczeniach językowych trzecioklasistów*, Warszawa, CKE.
5. Dylak S.(2000) *Wprowadzenie do konstruowania szkolnych programów nauczania*, Warszawa.
6. Edward de Bono (1994) *Naucz swoje dziecko myśleć*, Warszawa, PRIMAM.
8. Fedorowicz (2011) *Nie myślę- bo jestem w szkole*, „Gazeta Wyborcza”.
9. Fisher R.(1999) *Uczymy jak myśleć*, Warszawa, WSiP.
10. Fisher R.(1999) *Uczymy, jak się uczyć*, Warszawa, WSiP.
11. Gardner H.(2002) *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*, Poznań, Media Rodzina.
12. Goleman D.(1999) *Inteligencja emocjonalna w praktyce*, Poznań, Media Rodzina.
13. Horne T., Wootton S.(2010) *Trenuj swój umysł czyli jak obudzić w sobie potencjał*, Warszawa, Edgard.
14. Hurlock E. B.(1985) *Rozwój dziecka*, Warszawa, PWN.
15. *Jak organizować edukację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, Warszawa 2010, MEN.
16. Komorowska H.(2011) *Program nauczania w kształceniu ogólnym i językowym*, Warszawa.
17. Komorowska H.(1999) *O programach prawie wszystko*, Warszawa, WSiP .
18. Kopik A., Zatorowska M.(2010) *Wielorakie podróże – edukacja dla dziecka*, Kielce.
19. Kotarba-Kańczugowska M. *Praca metodą projektu*, Warszawa, ORE.
20. Kubiczek B.(2005) *Metody aktywizujące. Jak nauczyć uczniów uczenia się?*, Opole, NOWIK.
21. Lawrence D.(2008) *Jak nauczyć uczniów szacunku do samych siebie*, Warszawa, WSiP.
22. Lewis D.(1988) *Jak wychować zdolne dziecko*, Warszawa.
23. Limont W., Cieślukowska J., Jastrzębska D. *Zdolni w szkole, czyli o zagrożeniach i możliwościach rozwojowych uczniów zdolnych. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, Warszawa, ORE.
24. Nęcka, E. (2005) *Trening twórczości*, Gdańsk, GWP.
25. Okoń W. (1984) *Słownik pedagogiczny*, Warszawa, PWN.
26. Pamuła M., Sikora-Banasik D. (2008) *Inteligencje wielorakie na zajęciach języka angielskiego, czyli jak skutecznie i ciekawie uczyć dzieci w młodszym wieku szkolnym*, Warszawa, CODN.
27. *Podstawa programowa z komentarzami. Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna - tom 1*
28. *Programy nauczania w rzeczywistości szkolnej. Tworzenie – wybór – ewaluacja*, Warszawa, ORE.
29. Richard J. Gerrig Philip G. Zimbardo. (2008) *Psychologia i Życie*, Warszawa, s. 290 – 294.
30. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

31. Schilling D. (2009) *Jak wykształcić inteligencję emocjonalną*, Warszawa, Fraszka Edukacyjna.
32. Stasica J. (2004) *160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I-II*, Kraków, Oficyna Wydawnicza Impuls.
33. Taraszkiewicz M., Malinowski M. (2003) *Planowanie scenariuszy lekcji i materiałów edukacyjnych*, Warszawa, Wydawnictwo Verlag Dashofer Sp. z o.o.
34. Trochimiak B. *Model pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w przedszkolu, szkole podstawowej, gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej w : Podniesienie efektywności kształcenia...* dz.cyt. s. 40.
35. Zatorska M., Kopik A. *Wielointeligentne odkrywanie świata. Program edukacji wczesnoszkolnej*, ORE.